

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

БРОЈ

1442

8

динара

17.8.1979. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XL

RIPLEX

Веровати или не!

ЕНДРЈУ КАРНЕГИ

(1835-1919)

ПОЗНАТИ АМЕРИЧКИ ИНДУСТРИЈАЛАЦ И ДОБРОТВОР, ПОШТО ЈЕ СТЕКАО

ОГРОМНО БОГАТСТВО ОБЈАВИО ЈЕ 1900. ГОДИНЕ „ЈЕВАНЂЕЉЕ БОГАТСТВА“ С ТЕЗОМ ДА БОГАТ ЧОВЕК УМИРЕ СРАМНО.

НОЕ БАРНЕТ И ЊЕГОВА ЖЕНА

ИЗ СЕНТ ЧОА (САД), ПРОСЛАВИЛИ СУ 80. ГОДИШЊИЦУ БРАКА СА 27 УНУКА И 78 ПРАУНУКА.

СМОКИ

МАСКОТА ЈЕДНЕ ВАТРОГАСНЕ БРИГАДЕ У ЕРВИНГ-ТОНУ (САД) ПОБЕДИО ЈЕ ТЕШКУ БОЛЕСТ ЗАХВАЉУЈУЋИ ТРАНСФУЗИЈИ КРВИ. ДАВАОЦИ СУ БИЛИ ДВА ПСА ДАЛМАТИНЦА ИЗ ДРУГИХ ВАТРОГАСНИХ БРИГАДА.

АКВАПЕД

ПОДМОРНИЦА КОНСТРУИСАНА 1896. ГОДИНЕ, ПОКРЕТАЛА СЕ ПОМОЋУ ПЕДАЛА, КАО БИЦИКЛ.

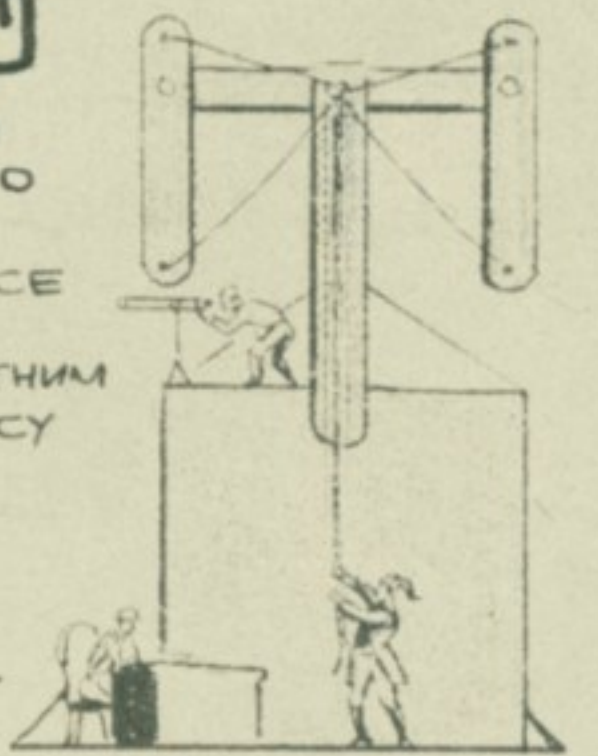

ДА БИ НЕВЕСТА

У СТАРОЈ ЕНГЛЕСКОЈ БИЛА СРЕДНА ЉУ ЈЕ НА ДАН ВЕНЧАЊА МОРАО ДА ПОЉУБИ ДИМНИЦАР.

Оптички ТЕЛЕГРАФ

КОЈИ ЈЕ КРАЈЕМ 18. ВЕКА ИЗУМЕО ФРАНЦУЗ КЛОД ШАП, СASTOЈАO СЕ ОД ПОПРЕЧНЕ ПРЕДЕ С ПОКРЕТНИМ „РУКАМА“ КОЈЕ СУ МОГЛЕ ДА СЕ ПОСТАВЕ НА 192 РАЗНА НАЧИНА ПРЕДСТАВЉАЈУЋИ СЛОВА, РЕЧИ И РЕЧЕНИЦЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЧ ЧУЛИ ДА...

● као инспирација за његово познато дело „Робинсон Крузо“, Данијелу Дефоу је послужио авантуристички живот шкотског морнара Александра Селкирка. Он је 1703. учествовао у поморској експедицији енглеског морепловца Дампијера

с којим је дошао у сукоб па је присилно искрцао на пусто пацифичко острво Хуан Фернандес на коме је провео више од четири године. Спасао га је један енглески брод који је пловио око острва.

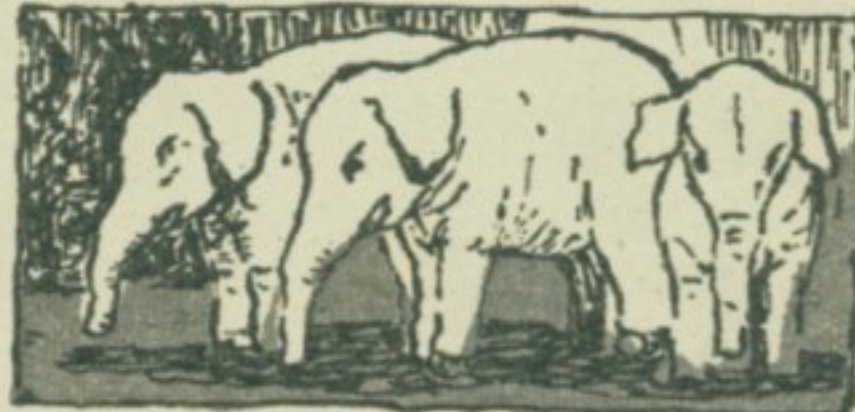
● становници јужних обала Чилеа израђују од фокине коже неку врсту двоструког чамца који се састоји из две велике надуване мешине повезане даском.

● кула светиља у Александрији подигнута је на острву Фаросу између 300. и 280. године пре н. е. Њен градитељ био је грчки архитекта Сострат. Била је висока преко 140 метара и на њеној највишој платформи горела је ватра, од дрва потопљених у смолу, која се могла видети са даљине од 170 километара. Године 1737. земљотрес је уништио и послед-

ње остатке ове куле светиље која је сматрана за једно од највећих техничких достигнућа старог века и једно од седам светских чуда.

● у Пинавали, на острву Цејлон, постоји јединствено „сиротиште“ на свету: ту прихватају и воде бригу о свим младунцима слонова који остану без родитеља.

● Енглец Валтер Бејтс (1825—1892) сакупио је на једном свом путовању по Амазо-

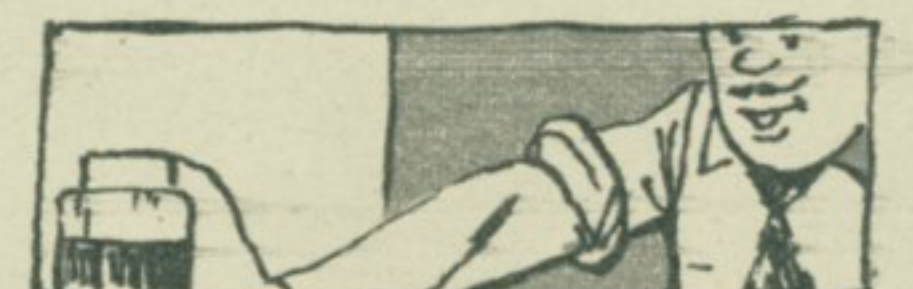
нији четрнаест хиљада разних врста лептирова. Осам хиљада примерака ових инсеката из његове збирке били су до тада потпуно непознати.

● један од најплоднијих драмских писаца свих времена био је вероватно Парижанин Мари д Ламбер Толон (1787—1841). За само годину да-

на написао је педесет драмских дела у три чина, од којих је већину лично поставио на сцену. Једном је чак сам у току једног дана написао три драме које су изведене те исте вечери у три различита позоришта.

● особље породилишта у Хаворхилу (САД) досетило се како да прекине време будућим очевима који нервозно шетају чекаоницом нестрпљиво очекујући принову. У самој болници основана је „банка за крв“ и свим очевима дата је могућност да постану добровољни даваоци крви.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

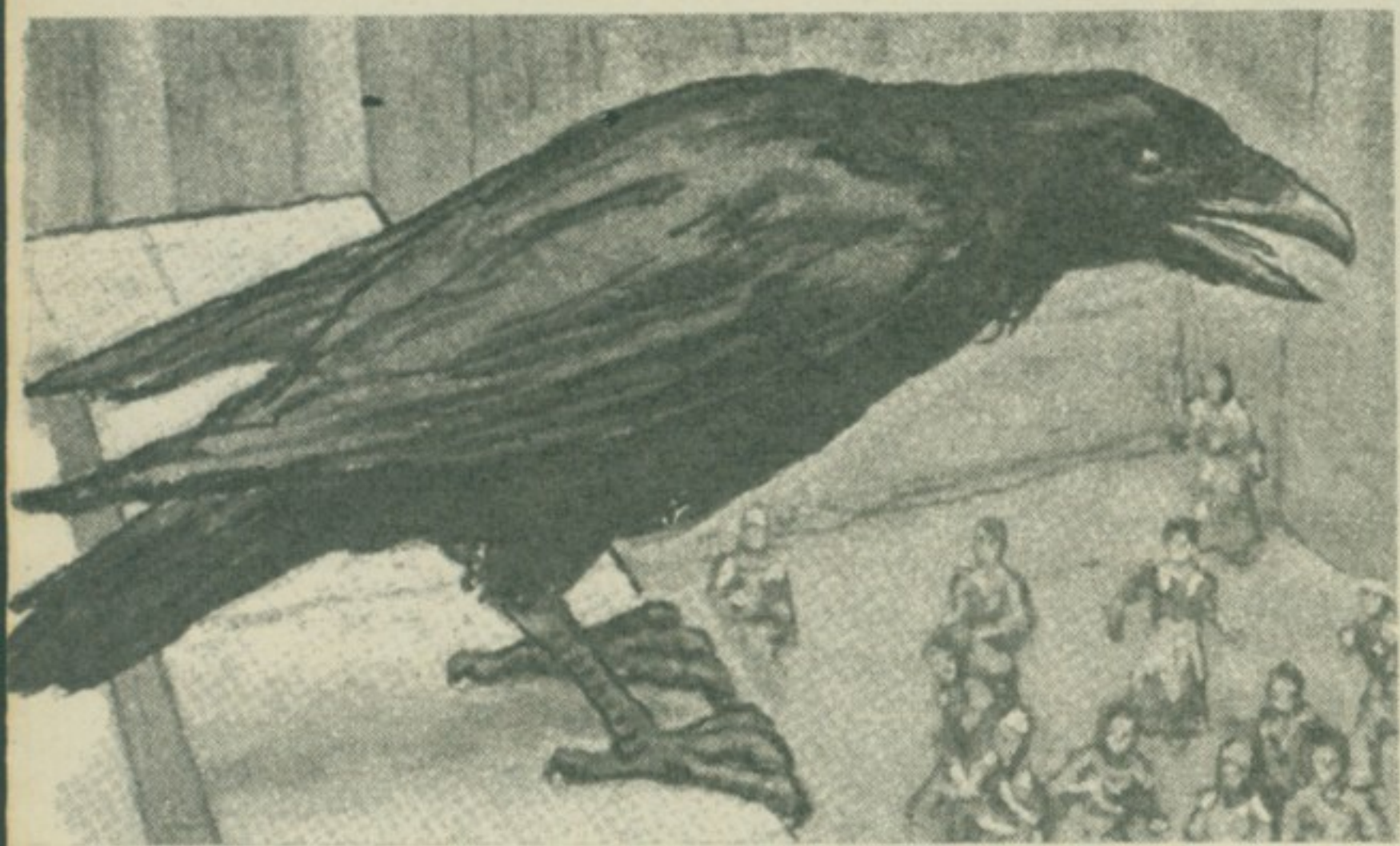
ЗАВЕРА

ПРОТИВ

ДОМИЦИЈАНА

ЧУВАЈ СЕ МАЧА, НЕ

— јавно се нарукао цар Веспасијан свом млађем сину, будућем императору, када је одбио да једе печурке.

„На врху Тарпејске пећине
грактала је врана,
У Риму тиранин влада, ал'
биће бољих дана“

Анонимни песник протумачио је овим стиховима упорно грактање црног гаврана „Све ће бити добро, све ће бити добро“ којим је, како каже легенда, на Капитолу предсказао смрт свирепот цара Домицијана.

Многи римски цареви били су познати по својој окрутности, али Тит Флавије Домицијан као да се трудио да их све превазиђе. У току петнаестогодишње владавине извршио је толика свирепа дела да је потомству остао у сећању као један од најкрвавијих императора који су икада владали Римом.

БИО ЈЕ ЛЕП И ЛЕЊ

Домицијан је био син десетог римског цара Веспасијана. После очеве смрти на власт је дошао Домицијанов старији брат Тит. Он је владао само две године јер се напрасно разболео и убрзо умро. Изгледа да му је Домицијан у томе свесрдно помогао. Тако је он у својој тридесетој години постао најмоћнији човек у Риму.

Цар се поносио својим изгледом. Био је крупан, лепо грађен, руменог лица, великих очију. Веома га је погодило што је рано оћелавио па се у свом спису „О нези косе“ жалио пријатељу да га ретка коса још у младости чини старцем.

Био је противник сваког напора и никада није ишао у шетњу пешке. Чак и за време војних похода и маршева ретко је јахао, углавном је захтевао да га носе у носилици. Зачудо, био

је страствен и изузетно добар стрелац. Волео је да на свом имању пред окупљеним народом убија животиње и при том се трудио да их тако погоди да им стреле штрче из главе као рогови. Младе робове присиљавао је да му служе као мета. Роб би на великој раздаљини испустио длан десне руке а цар је тако прецизно циљао да су стреле пролазиле робу између прстију, а да их и не окрзну.

Кад је био беспослен, забављао се коцкањем, или би приређивао величанствене и скупе игре, и то не само у Колосеуму, него и у Цирку, где је поред уобичајених трка приредио и две битке, коњичку и пешадијску. Приказивао је и поморске битке у којима су учествовале читаве флоте и због тога је наредио да се у близини реке Тибра ископа вештачко језеро и окружи клупама за гледаоце. У овим биткама толико је уживао да би их и по највећем плуску гледао до краја. Борбе са зверима и гладијаторске представе у којима су учествовале и жене приређивао је ноћу, уз мноштво светиљки.

Од саме младости Домицијан је био непријатне нарави, уображен и неумеран у речима и делима, а кад се докопао власти, чак и ретке врлине које је поседовао претвориле су се у мане. Ипак, највише се истицао грамзивошћу и окрутношћу. И најмањи повод био је довољан да некога ко му није драг осуди на смрт.

УЗ ПОМОЋ ЦАРИЦЕ

Хермоген из Таса који је писао његову повест погубљен је само зато што се императору није допала нека примедба у књизи. Преписивачи који су ту повест записивали разапеч-

ти су на крст. Неког угледног човека који се ди-вио вештини трачког гладијатора одвукао је у арину и бацио псима обесивши му око врата плочицу са натписом „присталица Трачана који је вређао цара“.

Погубио је доста сенатора готово без икаквог разлога. Један је настрадао јер је својим робовима дао имена картагинских јунака, познатих непријатеља Римљана. Салустија Лукула, надзорника Британије, осудио је на смрт због тога

што је допустио да се стреле новог облика назову „лукулке“ — према Домицијановом мишљењу крајња дрскост и непоштовање цара.

Због оваквих поступака постао је омражен у народу и жртва завере коју су сковали његови некадашњи пријатељи и ослобођеници, уз помоћ његове жене Домиције Лонгине.

Домицијан је у последњим месецима живота почео да предосећа опасност. Из дана у дан постајао је све неспокојнији, чак је

наредио да се зидови трема, по којем се обично шетао, обложе углачаним каменом, да би у њиховом одсјају, као у огледалу, могао видети шта му се догађа иза леђа.

Како би дворским поданицима утудио у главу да их ни добар пример не сме завести да убију господара, наредио је да се погуби његов благајник Епафродит јер се веровало да је он Нерону, када је напуштен од свих одлучио да изврши самоубиство, помогао својом руком.

ОТРОВА!

Домицијану су још у младости прорекли да ће му живот бити насилно одузет. Често је и сам причао како му се једном приликом отац јавно наругао што избегава да једе печурке, и саветовао га да се много више припази мача!

МРАЧНА ПРЕДСКАЗАЊА

Једне ноћи сањао је да му је на леђима израсла златна грба. Пробудио се толико уплахио да до јутра више није могао да трене. Сматрао је да овај сан предсказује да ће ускоро умрети, и да ће за Рим, после његове смрти, наступити боља времена.

У једном запису из Домицијановог доба стоји да је Рим, неколико дана пре цареве смрти, захватило страшно невреме и да су громови непрестано ударили у близини царске палате. Уплашени Домицијан је, као да се мири са судбином, повикао: „Нека Свемоћни већ једном удари ког хоће“. Гром је ударио у цареву спаваћу собу, а снажан налет ветра са Домицијанове тријумфалне статуе откинуо је плочу са натписом о његовим војним успесима и бацио је далеко од палате.

Ово су многи протумачили као знак да се ближи дан царевог пада. И заиста, завереници су само чекали погодну прилику. Још су били неодлучни када и како да нападну цара, кад им је Стефан, дворски благајник, понудио свој савет и помоћ. Он је некоко у то време био оптужен за промену новца те је имао и личних разлога да се освети омрзнутом Домицијану.

СЕДАМ УДАРАЦА

Стефан је неколико дана пре убиства редовно замотавао леву руку вуненим завојима, претварајући се да се у једној тучи повредио. На дан атентата у тај завој сакрио је нож, потражио Партенију, Домицијановог собара и рекао му да је открио заверу против цара.

Партеније је, наравно, пожurio да то саопшти Домицијану, а овај се толико уплашио да је одмах распустио све слуге и примио Стефана, да му у његовој спаваћој соби, у четири ока, исприча шта зна. Стефан му је лукаво пружио неки папир на којем

је записао имена тобожњих завереника и док је Домицијан пажљиво читао, изненада је извадио бодаж и зарио га цару у слабине.

У време убиства само се једна особа случајно задесила у близини цареве одаје, млади роб чија је дужност била да води рачуна о малом жртвенику смешеном у удубљењу собе. Домицијан се, иако рањен, ухватио укоштац са Стефаном и успео да га обори на земљу. Дуго се рвао са њим трудећи се да му истргне бодаж из руке, или да му, већ израњављеним рукама, ископа очи.

Када је приметио роба, довикнуо му је да му дода нож који је држао испод јастука, и да позове слуге, али је овај код узглавља нашао само ручку без сечива. Кад је покушао да изађе из собе, наишао је на заључана врата.

И док се Домицијан још борио са Стефаном, однекуд су се створили официри Клодијан, ослобођеник Максим, врховни собар Сатур и један гладијатор, који су цара без муке дотукли са седам удараца.

Домицијан је убијен осам наестог септембра 96. године у четрдесет петој години живота, а у петнаестој своје владавине. Тело су му изнели на простим носилима обични гробари, а његова дадиља Филида указала му је последње почести у својој вили на Латинском путу. Изгледа да је она била једина особа која је жалила за окрутним царем.

М. Ш.

Без обзира од неколико месеци „проговори“ тапшањем. Пљесак руку може да се сврста међу прве човекове физичке манифестације чији је циљ успостављање контакта са околином. Неки научници дају превелик значај овој појави, па је чак називају и животном функцијом.

И готово да је тако. Дете неће да тапше кад је љуто или гладно. Тада му лице поцрвени или помодри од беса и околном свету показује песнице. Оно пљеска само када је озарено радошћу. Пљесак је нека врста вентила за ерупцију пријатних осећања, нечега што се искрено доживљава, кажу психолози.

Одсеците главу

Са старењем долази и до измене начина изражавања позитивних осе-

АПЛАУЗ ИЛИ ЗВИЖДУК

ћања путем пљескања. Тај невини израз среће и радости добија друго значење.

Некада су богаташи увек дозивали слуге пљескањем. Господар би два пута звучно саставио дланове и послуга би дотрчала. Слуга за газду није имао име, те га није требало ни дозивати. Он се могао дозвати и пљескањем, отприлике онако како се пас дозива звиждук. Очигледно је да ту пљесак не служи као израз осећања и радости.

ЗАШТО ПЉЕСКАМО

ДЕТЕ НЕ ТАПШЕ РУКАМА КАД ЈЕ ЉУТИТО ИЛИ ГЛАДНО, САМО КАД ЈЕ ЗАДОВОЉНО. СА СТАРЕЊЕМ ТАЈ НЕВИНИ ИЗРАЗ СРЕЋЕ ДОБИЈА ДРУГО ЗНАЧЕЊЕ.

На енглеском двору пљесак дланова владара значио је, кратко и јасно, „одсеците главу!“ Кажу да је Хенри VIII, злогласни апсолутиста, пљескањем увек дозивао своје војнике, али само кад је требало да одведу у тамницу или на погубљење неке од његових бројних жртава.

Припадници примитивних племена ретко када пљескају: своју радост или одушевљење изражавају трупкањем. У цивилизованим друштвима обичаји су друкчији: практично не постоји човек који није пљескао, било на фудбалским борилиштима, после позоришне или биоскопске представе, одржаног говора... Аплаудира се, обично, кад год се може, било да нам се нешто допада или не.

Где је нестао?

Постоји много врста пљескања, толико да се не могу набројати. До млитавог „аристократског тапшања“ у којем нема нимало радости или признања, долази после позоришне представе, на пример, која није богзна шта. Постоји и такозвани лажни пљесак када

се дланови само додирују. Овај пљесак визуелно заваља директора позоришта када са балкона посматра публику: сви аплаудирају али пљесак не одјекује.

И неуспех на позорници поздравља се пљескањем: учтива публика равнодушно аплаудира, тапшање је праволинијско. То је онај аплауз после којег редитељ добродо укуса не би смео поново да подигне завесу. Такву представу искренија публика би извижда-ла.

Постоји и изнајмљени или купљени аплауз. Он може да сажалева извођаче или саучествује у њиховом неуспеху. Или се, пак, успех, чија се величина мери количином пљескања, претходно организује. Одушевљење је лажно, али уговорено, и плаћено, пре позоришне представе.

Ипак, оно што се човеку заиста допада бива награђено ритмичким аплаузом, скандирањем се појачава, постаје френтично, да би после неколико минута почело да јењава и утишало се.

Онај невини дечји аплауз — где је он? Извргао се у средство за комуникацију или манипулацију.

МИНИ-КВИЗ

- 1 Инч је...
- 2 Како се некада звао Јапан?
- 3 Јузбаше су биле...
- 4 Какве је боје зеба?
- 5 Директоар је...

ОДГОВОРИ:

1. Инч је јединица мере дужине. 2. Јапан се некада звао Јипан. 3. Јузбаше су биле врсте коњских колица. 4. Зеба је белим и црним бојама. 5. Директоар је француски назив за главног управника.

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

ЧАЧАК

Киша лије без престанка. Уморни ноћи са још уморнијим јахачима пробијају се кроз баруштине. Понени и понленне, а онда настави даље, у мран и нишу. Одједном, чело колоне се зауставило: то је војсковођа бан Страцимир одлучио да не мучи више ни људе ни животиње. Заноћиће ту, на обали Мораве — и њему је доста и седла и нише. Само да пронађе сув комад земље на којем шатори могу да се разапну. А ко зна да ли танвог и има у овом грдном крају. Силно се обрадовао над му је ноћ најзад ступио на чврсто тле. Уморан и прозебао одмах је заспао. А ујутру се изненадио над је угледао пространа зелена поља и питоме гајеве. Толико му се допало да

је наредио да се у земљу под његовим ногама пободу колац и крај њега подигне манастир. Тано је, по легенди, на месту ноје је, неколико векова касније, турски путописац Евлија Челеби назвао »рајским вртом на Морави« подигнут манастир Градац и око њега истоимени град.

Текст: О. Вукадиновић
Снимио: Ј. Патрнogiћ

ВРТ НА М

КРАЉЕВСКИ МАНАСТИР — Које је године подигнут манастир не зна се тачно али се сматра да је било пре 1190. Те године је, на име, бан умро. Занимљива је историја Страцимирове задужбине: за време Стевана Првовенчаног Градац је добио »ранг« краљевског манастира што значи да је имао аутономност и да је његовог старешину постављао сам владар. У време турске владавине манастирска црква три пута је претварана у џамију и сва три пута у православну богомољу враћана. На њеном звонику и данас је једно од три звона изливено још 1454. године.

ЈОВАНОВИ ДВОРИ — Пропању српске државе 1459. године, у Чачак су дошли Турци и остали до 1815. Ослобођена варош исте године постала је седиште нахије, добила школу и низ трговачких и занатских радњи. За оборкнеза постављен је Васа Поповић — говорило се једини човек у Србији кога је кнез Милош уважавао. На власти га је 1832. наследио кнежев брат Јован Обреновић. Мада неписмен, он се показао као »подобан« господар: између осталог, свом секретару није дозвољавао да му чита из новина и књига које је кнез Милош прогласио »саблазнителним«. На слици је конак који је подигао Јован Обреновић са насликаним грбом. Данас је Народни музеј.

ДРАВНИ

ИМЕ НИЈЕ ПОЗНАТО — По легенди и насеље око манастира Градац подигао је бан Страцимир. Међутим, место на којем је он подигао град било је насељено још у доба Илира, а постоје докази да су у њему живели и Римљани (на слици су остаци њихових терми). Словени су га назвали Градац. Ко је и када ово име променио и граду наденуо ново. — Чачак — није утврђено, упркос чињеници да се у писаним документима помиње већ 1409. године.

ЈЕДИНСТВЕН У ЗЕМЉИ — Готово у самом центру Чачка налази се јединствен музеј у земљи. Посвећен је револуционарној омладини и њеном раду у периоду пред рат, за време и после њега. Музеј је смештен у кући породице Јанковић подигнутој око 1850. године. По свом изгледу ова, више од столећа стара зграда, убраја се у најзанимљивије споменике архитектуре Чачка.

СМРТ У ПРИСУСТВУ ВЛАСТИ — У близини ове грађевине, типичне за Чачак с краја прошлог и почетка овог века, догодио се случај који стари Чачани и данас препричавају. Негде пред рат на улици је почела да се окупља гомила радозналаца. Усред ње бацакао се и отимао човек кога су жандарми због неких дугова хтели да ухапсе. Јадник је био толико уплашен да му је срце пустило и мртав се срушио на земљу. Његова породица дала је да се у споменик уклеше следећи епитаф: „Умро напречац, у присуству власти“.

НЕМА ВИШЕ КАЛФОБАША — Године 1875. Кнежевина Србија је, у знак реакције на социјалне отпоре, одлучила да подигне једно од највећих државних здања за смештај бирократског апарата: зграду окружног начелства. Време кад је окружно начелство било симбол власти и експлоатације давно је минуло, баш као и време занатства, еснафа, калфи и шегрта. Нема више ни калфобаша (најстаријих калфи у радњи каквог газде) који су за млађе представљали страх и трепет уписујући речке на зид чим шегрт нешто згреши. Нестао је и обичај да четвртком шегрте построје, а онда броје речке и по „заслузи“ штапом ударају батине.

УПИСНО МЕСТО ПАРТИЗАНА — Желећи да сачува амбијент старе градске куће Аћимовића (у позадини), архитекта Михаило Митровић начинио је пројект по којем је 1970. године подигнут комплекс зграда (на слици), саграђен на месту где се некад налазила кафана „Пролеће“. У њој је 1941. било главно уписно место чачанских партизана.

ПРОПАЛИ ИЗЛЕТ

Над високим Стеновитим планинама у Сједињеним Америчким Државама беснела је олуја. Падао је снег какав одавно није виђен на граници Вајоминга и Колорада. Пилот капетан Скот Клопфенштајн и Гари Колман, копилот авиона „Де Хевиленд“ који је нешто раније полетео из Стинбот Спрингса за Денвер, забринуте су гледали инструменте у пилотској кабини. Двомоторцем компаније „Роки Маунтинс ервејз“ стихија се поигравала као са сламчицом. Снажан ветар тресао је и љуљао авион који је непрестано пропадао кроз ваздушне рупе.

Вратимо се, напетане!

— Проклети лед — промрмљао је више за себе капетан Клопфенштајн — таложи се на крилима и очврсне као камен. Шта да радимо, Колмане? — обратио се копилоту.

— Леда је све више, не можемо да маневришемо. Нема смисла да летимо даље. Мислим да је најбо-

ДАЛЕКО ЈЕ ДЕНВЕР

ље да се вратимо док још можемо. Узалуд губимо време, капетане.

— Све је више леда на крилима — одговорио је капетан. — Али, нисам за то да се вратимо. Покушаћемо да се спустимо мало ниже

ЈЕДАН МЛАДИ ПАР ВЕНЧАО СЕ ЗА ВРЕМЕ ОДМОРА У СТИМБОТ СПРИНГУ. НЕКОЛИКО ДАНА НАСНИЈЕ ЛЕПРШАВА БЕЛА ХАЉИНА БИЛА ИМ ЈЕ ПОТРЕБНИЈА НЕГО НА ВЕНЧАЊУ.

и тако, колико-толико, избегнемо снежну олују.

Летели су изнад Бафало Паса на висини од три хиљаде метара. Сем чланова посаде у авиону је било двадесетак безбрижних путника. У понедељак 6. децембра прошле године враћали су се са дужег викенда. Тек су напустили Стинбот Спрингс, прави рај за скијаше, и весело препричавали доживљаје с одмора. За педесетак минута требало је да слете у Денвер. Разуме се да нису знали каква се драма одиграва у пилотској кабини.

— У реду, спуштамо се мало ниже — одговорио је Колман капетану.

Беба је преживела

Неколико тренутака касније двомоторац „Де Хевиленд“ почео је нагло да губи висину, а онда се снажно задрмао. Пилоти су били немоћни. Страховити ударац о тле јауци, запомагање... Затим тишина.

Дежурна екипа оближње електричне централе регистровала је кратак спој.

— Мора да је неки авион ударио у жице далековода — закључили су људи у центрالي. — Треба да обавестимо службу спасавања, за сваки случај.

Специјални авион типа „сноукет“, конструисан за слетање и у најдубљи снег, полетео је према месту несреће чим је примљено упозорење из електричне централе.

Формирана је и друга спасилачка екипа која је кренула у сутон.

— Бојим се да по оваквом невремену нећемо успети да се пробијемо до Бафало Паса — рекао је шериф Хјустон Хандерсон који их је предводио. — Ко зна да ли је и „сноукет“ стигао до њих.

Спустила се ноћ. Хладна, пуна језе, бескрајно дуга. Око срушеног авиона џезива слика. На све стране трагови крви. Олуја је и даље беснела несмањеном жестином. Нико није прошао без повреда, а капетан Клопфенштајн и тројица путника борили су се за живот.

— Можда је требало да те послушам, Колмане — шапутао је копилоту повремено долазећи к свести. — Шта је с путницима?

У агонији готово смрскане главе била је и Ненси Хардин, жена

једног учитеља. Убрзо је издахнула. Неколико срећника који су, правим чудом, задобили само лакше повреде скакутали су у месту покушавајући да се бар мало загреју. Жива на термометру спустила се на 25 степени испод нуле. Промрзлих руку и ногу прибијали су се једни уз друге умотани у неколико ћебади извађених из растуреног пртљага.

Ни мали Метју Котс, беба од осам месеци, није био повређен. У почетку је весело гукао и млатао ручицама не схватајући шта се збива, а онда је почео да се буди. Било је време да нешто поједе, а мајка није могла да га нахрани. Непомично је лежала и јечала због тешке повреде врата.

Прошла је поноћ... почело је и да свиће. Промрзли људи све ређе су погледали у снежно небо. Млада жена која се неколико дана раније венчала у Стинбот Спрингсу успела је да се докопа свога кофера и из њега извуче венчаницу. Увијајући руке и ноге у богате наборе хаљине дрхтала је шћућурена поред мужа. Невреме је беснело без предаха.

У поамном завијању ветра људи су одједном разазнали звук авиона. „Сноукет“ се пробио до места несреће.

Лекарка из спасилачке екипе зграбила је малог Метјуа и увила га у ћебе. Најпре је пружена помоћ члановима посаде и најтеже настрадалим путницима, а онда су и остали пребачени у спасилачки авион.

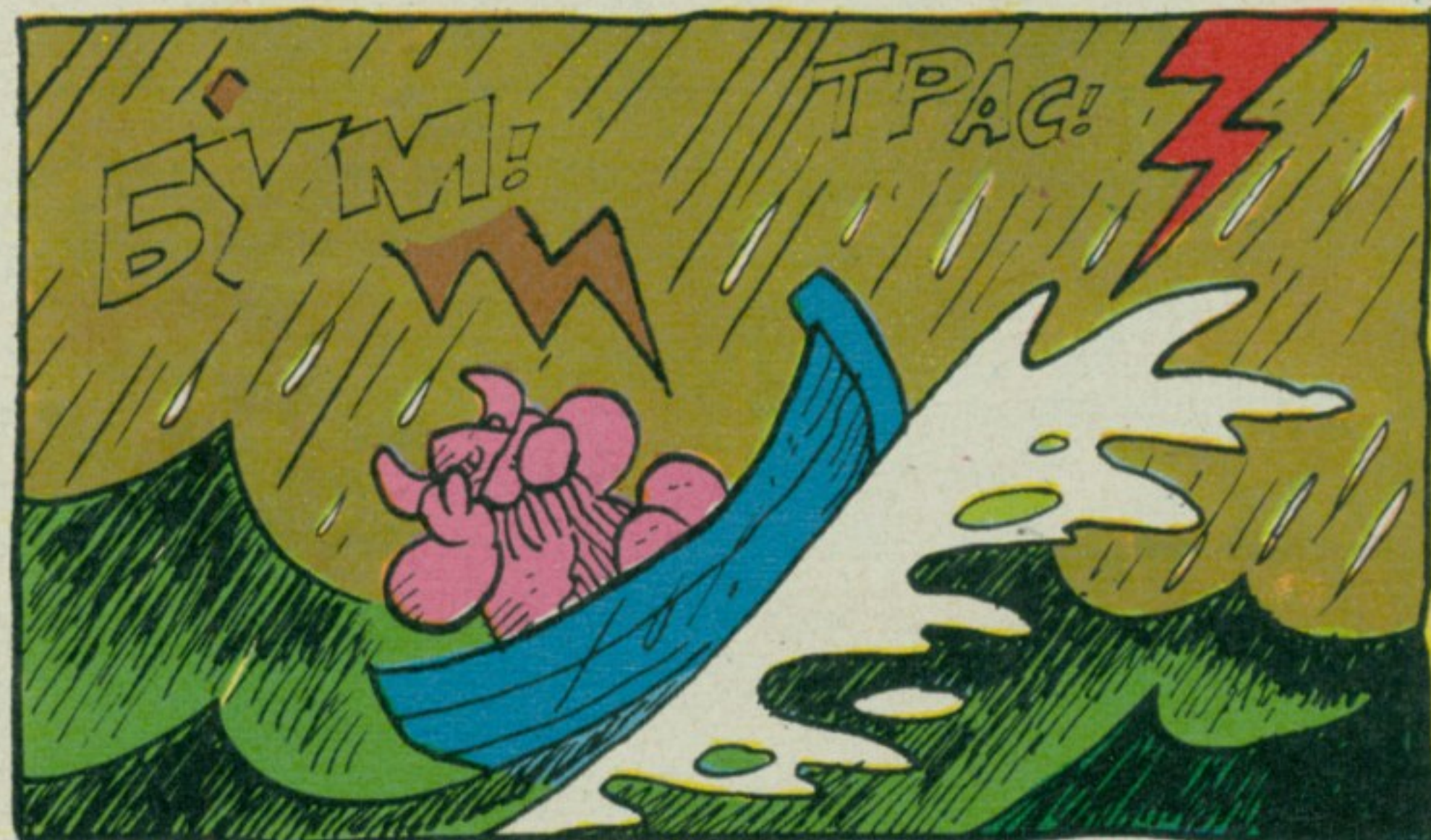
Д. М.

ОПАСНА ИГРА ГРОМА

Ове разгранате линије око 1,5 метар високог стубића настале су при пражњењу муње која је ударила у стуб. Мада влажна земља добро проводи електричну енергију, ова је била толико снажна да није могла сва да се обруши у земљу под стубом, него се разгранала на све стране и спржила траву на дужини око 13 метара. Тај случај се догодио прошле године у Аризони (САД) и још једном показује да је за време олује с грмљавином опасно остати у близини већих објеката и да је гада најбоље сести или чак лећи на земљу.

DIK
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

АТЕНТАТОРА ЈЕ
БОЛЕО
СТОМАК

МЕЦИ ЗА РУЗВЕЛТА

НИКО У МАСИ СВЕТА ОКУПЉЕНОЈ 15. ФЕБРУАРА 1935. У ПАРКУ БЕЈ ФРОНТ У МАЈАМИЈУ НИЈЕ ОБРАЋАО ПАЖЊУ НА ОМАЊЕГ ТРИДЕСЕТ ТРОГОДИШЊАКА КОЈИ СЕ ПРОБИЈАО ПРЕМА ПРЕДСЕДНИКОВОМ АУТОМОБИЛУ.

Ћузепеа су одувек мучили ти проклети болови у стомаку. Колики су га само лекари прегледали, завиривали му у утробу и на крају листом изјавили да је с њим све у реду. Ипак, стомак није престајао да га боли.

Болови су га чинили горким, подсећали га на разне невоље: на дане када је, још као дете, у Италији морао да диринчи док су остали његови вршњаци ишли у школу, на мучне године проведене у циглани.

Сада је био грађанин Сједињених Америчких Држава и уместо правим именом, Ћузепе Цангаро, оно мало пријатеља што их је стекао звали су га Џо. Што се тиче болова, Ћузепе је фанатично веровао да су за њих криви банкари, премијери, градоначелници...

Једном, док се још налазио у старој домовини, купио је пушку да њом убије краља Виторија Емануела III, али јаке страже и гужва нису му допустили да оствари намеру. У то време атентати су у Италији били свакодневна појава.

ЛЕКЦИЈА ИЗ БОНТОНА

Седећи на кеју у Мајамију, Ћузепе је поново имао план у глави. Председник Хувер је погодна личност за напад, али би због тога морао да отпутује чак до Вашингтона. А онда је чуо како неки улични продавац новина извикивањем најављује скору посету новоизабраног председника Рузвелта.

Тог истог дана Ћузепе је за осам долара у залагао-

ници купио револвер и десет метака. Петнаестог фебруара у маси од 10 хиљада људи која је с нестрпљењем очекивала долазак председникових кола стајао је и он.

Када је пред собом угледао прва кола из пратње, Ћузепе је схватио да неће ићи баш глатко. Рузвелт, кога је од председничког положаја делило још само полагање заклетве, уживао је пуну заштиту тајне полиције.

Шест детектива корачало је поред кола новоизабраног председника САД, а с обе стране отвореног плавог „бјуика“ успореном брзином пратило их је двадесет мотоциклиста. Читавом дужином пута до места са којег је председник требало да одржи говор стајало је стотинак полицајаца.

Поред Рузвелта на задњем седишту налазили су

се градоначелник Мајамија Готје и председник одбора за дочек Џорџ Хаси. Поред возача седео је председников телохранитељ, њујоршки детектив Гас Генерич.

У тренутку када се плави „бјуик“ зауставио испред уздигнуте говорнице, Ћузепе је кренуо. Лактовима је пробијао себи пут кроз масу која је напунила чак и пролазе између столица.

Неких девет метара делило га је од председника када је, коначно, његово пробијање засметало једном од присутних. Човек га је, рекавши му да је невоспитан, зауставио. Кратка лекција из бонтона имала је последице о којима њен „предавач“ није могао ни да сања. Сасвим је могуће да је спасла живот човеку који је четири пута заредом биран за председника Сједињених Америчких Држава.

НАО У ЧИКАГУ!

Изгледало је да Ћузепе неће моћи да оствари своју намеру. Када се Рузвелт издигао са седишта аутомобила да одржи говор, маса света у предњим редовима сметала је Ћузепеу

да нанишани. Франклин Делано Рузвелт завршио је говор. А онда је, за тренутак, изгледало да ће Ћузепе добити и другу прилику: новинари су замолили председника да поново устане и да изјаву за штампу. На своју срећу, Рузвелт је одбио.

Свет је већ полако почео да се разилази. За њих је велики догађај био завршен. За Ћузепеа ни случајно. Сада је успео да се пробије још ближе колима из којих је председник разговарао да градоначелником Чикага Антоном Чермаком.

Ћузепе је стао на столицу удаљену од жртве неких шест метара и ваздух су запарали меци, један за другим.

Један од новинара који се нашао у близини Антона Чермака, још не схватајући озбиљност ситуације, рекао је уз смешак:

— Баш као у Чикагу, градоначелниче.

Само што је то изговорио, осмех му се сликао. Један од метака зарио се у десну страну градоначелникових плућа. Антон Чермак сручио се поред „бјуика“ и остао да лежи непомицно.

Меци намењени Рузвелту погодили су и ранили још четворо људи, али Ћузепе Цангаро савладан је пре него што је успео да настави да пуца.

Психијатри који су испитивали Цангара утврдили су да се ради о „психопатској личности мученој морбидним осећањима, у сталном сукобу са устављеним друштвеним редом“. Луд или не — суду је препуштено да то утврди.

Два адвоката која су му на суђењу, против његове воље, додељена по службеној дужности нису се много трудили да докажу неурачунљивост свог клијента. Уместо да га упуте у душевну болницу, Цангара су осудили.

Када му је прочитана пресуда на осамдесет година затвора, Ћузепе Цангаро је дрекнуо:

— Не будите тврдице, зашто не 100 година?

Шестог марта градоначелник Чермак издахнуо је од задобијене ране, а његовом убици преиначена је казна.

Онога дана када су Ћузепеа Цангара водили на електричну столицу, нигде у близини није било ни једног новинара. Опет су га занемарили. На електричној столици гневно је узвикнуо:

— Пожурите! Притисните већ једном то дугме!

М. И.

ИЗДАДЕ НАС НОЋ

ИСПАЛИВШИ ПЕТ МЕТАКА ГОГА ПУНТЕВСКИ СЕ НАГНУО ИЗА СТАБЛА БОРА ДА ВИДИ ДА ЛИ ЈЕ ПОГОДИО НЕПРИЈАТЕЉА.

У вече 24. маја 1944. године II македонска бригада затекла се недалеко од некадашње летње карауле на југозападној југословенско-грчкој граници. Тада је стигло наређење:

— У строј! Покрет!

Настало је комешање. Борци почеше да прикупљају ствари, затежу опасаче. Мора да је у питању нешто важно кад је штаб одлучио да се хитно крене даље. Само, где?

— Ма не знам ни ја, људи, ништа. Ни где идемо, ни због чега! — одговори Гога Пунтевски на питање једног радозналца и крену за водичем који је требало да их одведе до непознатог одредишта. Борци ћутке пођоше за њим.

ТО ЈЕ ЦИЉ!

Ноћ се отегла. Па ипак, нису посустали. Није им то први пут да марширају читаву ноћ.

Заобилазили су села да не привуку пажњу. Нису их ни разазнавали у овој тмини, само наслућивали по удаљеном лавезу паса.

Водич је, очигледно, добро познавао терен. Сигурно је „овдашњи“, размишљао је командир III чете и покушавао да и сам препозна крај којим су пролазили. Није успео све док, неочекивано, нису избили на врх неког брда.

Доле, дубоко испод њих, назирали су се обриси

зграда. Рудник лискуна, синило је Гоги одједном.

— Колона, стој! — шапатом се пренело наређење.

У очекивању новог наређења људи су поседали, наслонили се ко на пушку, ко на најближе стабло бора. Гога је оставио своју чету и пошао да прими наређење.

Договор је био кратак: у четири часа требало је напасти рудник лискуна до којег је Немцима веома стало. Дат је задатак и I прилепском батаљону: прва чета иде на десно крило, друга на лево. Гогина, трећа чета, биће у средини. Требало је одмах поћи до места са којег ће се кренути у напад, јер због закашњења Прилепског батаљона није преостало много времена.

Све три чете, у колони по један, кренуле су према ивици густе шуме. Ту су се распоредили у стрељачки строј.

ШТЕКЋУ МИТРАЉЕЗИ

Изнад оштрих планинских врхова небо је почело да бледи. Издаде нас ноћ — помислио је Гога гледајући наниже ка баракама и бункерима. Да је бар још мало потрајала, тек толико да добровољци изврше јуриш...

Тргао га је пуцањ из пиштоља. Знак за напад.

Борци, командири, комесари и команданти, раме уз раме, изронили су између

стабала и преко голе падине кренули ка бункерима.

Немачки војник на стражи, доле међу баракама, зачуо је пуцањ, а затим угледао стрељачки строј. Почео је изbezумљено да пуца. Настала је узбуна. Буновни војници и официри поскакали су из кревета.

Почели су да штекћу митраљези. Запoдела се борба, огорчена и неравноправна. Из ровова, заштићени дебелим зидовима, Немци и Бугари немилоsrдно су сипали ватру.

Три чете Првог прилепског батаљона меци ни-

непријатељске ровове који повезују бункере. Видео је и немачког војника како безглаво трчи кроз ров. Подигао је пушку и повукао ороз...

ВРАТИ СЕ!

Пошто је из шаржера испалио свих пет метака, Гога је спустио пушку и наслонио магацин на стомак. Затим се померио и нагнуо иза бора да види да ли је погодио немачког војника. Истог тренутка схватио је колико је био неопрезан. Пре него што је стигао да се повуче, осетио је страховит ударац по руци: непријатељски куршум прошао му је између палца и кажипрста и зауставио се, срећом, у магацину

чег бола, командир је предао команду и придружио се групи рањеника који су чекали на превијање. Надао се да ће после можда моћи да се бори. Наређење комесара батаљона Борка Темелковског било је кратко и изричито:

— Врати се на зборно место!

Није му преостало ништа друго него да послуша.

Око седам часова ујутру Главни штаб је одлучио да се борба прекине: због терена по дану није било могуће приближити се руднику. Тако су, десетина по десетина, чета по чета, почели да одступају. Рудник није освојен, али су непријатељу нанесени велики губици у људству и материјалу. Оштећене су згра-

су зауставили: борци су јуришали покушавајући да се више приближе непријатељу и бомбама досегну његове бункере. У првом налету то им није успело, морали су да се повуку. Јуришали су још једном, па још једном. И опет су се, приморани жестоком паљбом, повукли ка ивици шуме.

Гога Пунтевски, у првом борбеном реду, тражио је заклон иза једног бора. Одатле је сасвим јасно видео

пушке. Гога се стресао и од помисли шта би се догодило да пушку није наслонио на стомак.

Из ране на руци липтала је крв коју је узалуд покушавао да заустави другом руком. Црвена топла течност пробијала се између прстију, цурила низ руку и квасила му панталоне. Гоги је било јасно да се, за сада, борба за њега завршила. Морао је да потражи помоћ болничара.

Стежући зубе од све ја-

де, машине. За извесно време обустављена је производња.

У нападу на рудник лискуна код села Витолишта рањено је 14 бораца. Међу њима је био и Гога Пунтевски, његова супруга Нада и брат Киро. Пунтевски је данас пензионер и живи у Скопљу.

О. Вукадиновић

**СВАКОГ ЧЕТВРТКА
ЗА
СВАКИ ДАН!**

ТРАГОВИ ДАЛЕКЕ КАТАСТРОФЕ

Лука Порт Ројал израсла је на једном острвцу јужно од Јамајке и са главним копном била је повезана уским појасом земљишта. Мало острво и тај земљани прелаз давали су Порт Ројалу изглед тигања. Како простора није било довољно, око две хиљаде кућа стешњено је у на изглед јединствену масу чији су се крајеви спуштали све до луке, а последње куће, постављене на дрвене кочеве пободене у песак, уздизале су се над самим морем. Све кровове покривао је црвени цреп а у приземљу већине кућа налазиле су се крчме или радње.

Највиша зграда била је црква Св. Павла чији се торањ уздизао над градом, а најраскошнија гувернерова кућа. Од службених здања постојали су још и царина, суд и два затвора.

Већину становника чинили су пирати који су ту довлачили и крили своје благо, и људи ван закона, далеко од очију правде. Иако је у граду живело само око осам хиљада људи, улице су свакодневно биле закрчене гомилама гостију, углавном морнара који су долазили да у овој луци забаве и разуданог веселја за ноћ — две потроше вишемесечну зараду. Како су се честе кавге обично завршавале кобно по једну или обе од завађених страна, а пијанчења и тропска грозница такође односили жртве, грађанин Порт Ројала који би успео да наврши тридесет и пет година могао се сматрати изузетно срећним.

ХОБОТНИЦА НА ОЛТАРУ

Град је већ ујутро 7. јуна 1692. године захватила не-подношљива спарина и сви су једва чекали подне, једино доба дана када је у Порт Ројалу владао мир. Сви би се тада повлачили на два — три сата подневне „сијесте“.

Двадесетак минута пре дванаест куће су одједном почеле злосутно да се тресу, али се првих неколико часака нико није претерано узбуђивао. Земљотреси су у овом подручју били чести.

Овога пута ствар се није завршила само подрхтавањем тла — у тлу су почеле да се отварају огромне пукотине у којима су нестале улице и људи.

Располовљене куће рушиле су се у облацима прашине. За ударима земљотреса у град су покуљали и огромни таласи ко-

ШТА КРИЈУ ТАЛАСИ

ји су зачас прогутали оно што је већ било разрушено.

Три снажна узастопна потреса претворила су Порт Ројал у гомилу прашине, а огромни таласи побацали су усидрене бродове у само срце некадашњег града. На „Дабуду“, једном од њих, потражило је уточиште двеста престављених људи.

До заласка сунца највећи део Порт Ројала прогутало је море. Ни од луке ни од усидрених бродова није остало ништа. Лучки град у Карипском мору више није постојао, а у његовој близини никло је касније ново насеље.

Током векова око потонулог града испредене су бројне приче. По једној од њих, из дубине се, с времена на време, још могло чути звоно некадашње цркве. Друга, још невероватнија, говорила је о циновској хоботници која се сместила у катедрали и у

чијим су огромним пипцима налазили смрт сви они који су током времена покушавали да се докопају потонулог блага са црквеног олтара.

ЧАЧКАЛИЦЕ ТРГОВЦА МУРОА

Да је потонули град још тамо, људе је подсетио низ слабијих потреса који су 1965. године подрмали морско дно у близини Јамајке. Узбуркано море избацило је новчиће и комадиће грнчарије. Вест о томе стигла је и до археолога Роберта Маркса који је сместа одлучио да оствари давнашњи сан.

Уз подршку и финансијску помоћ владе Јамајке, Роберт Маркс је отпочео двогодишњу борбу. Убрзо је открио да ће му највећи непријатељ бити муљ који је потпуно прекрио некадашње насеље и отпаци које су људи годинама бацали у море — зарђале аутомобилске каро-

серије, стари штедњаци, гвоздени кревети и на хиљаде конзерви. Први месеци утрошени су на муко-трпан посао извлачења тона старудије на површину, а тек тада могао је да започне прави посао.

Џиновски „усисивач“, огромна црпка постављена на једну платформу, избацивао је муљ на површину. И тада је у замућеним дубинама људе-рониоце вребала опасност — због љубопитљивих ајкула и отровних медуза били су принуђени да опрезно обављају задатке.

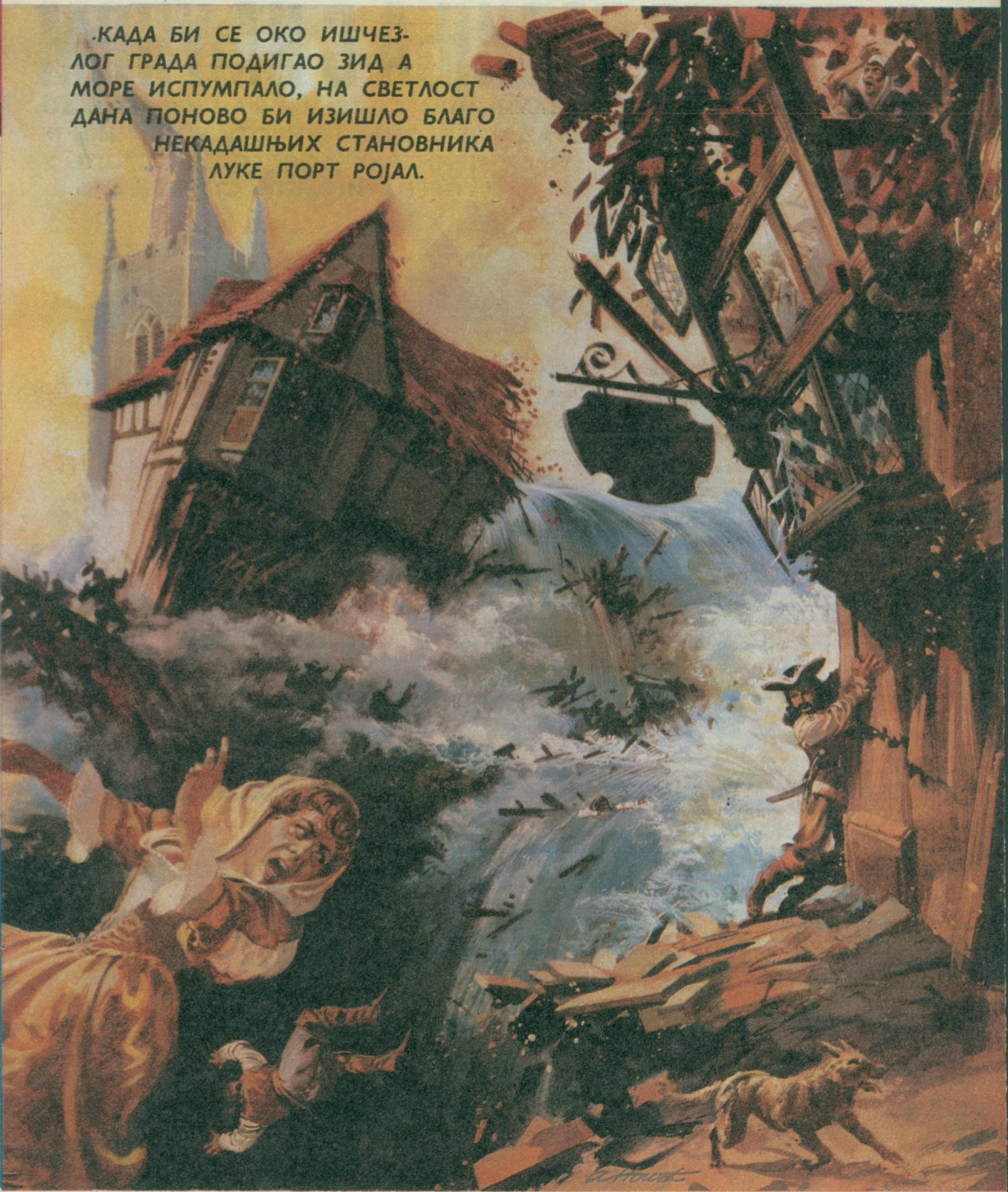
Постепено је пред Робертом Марксом и његовом екипом почео да се открива град: редови буради и флаша указивали су да је на том месту некада стајала једна од бројних крчми, стотине стаклених епрувета и флашица налазили су се и сада на простору некадашње апотеке, а посуђе са иницијалима В. М. открило је рониоцима да су ушли у трпезарију богатог трговца Виљема Мурoa —

ту су чак нашли потпуно очуване чачкалице и гвоздене прстенове за завесе. Данас се хиљаде предмета који су некада припадали становницима Порт Ројала могу видети у музеју посвећеном ишчезлом граду. Било би чак технички могуће да се око потонулог насеља подигне ограда, море испумпа и некадашња лука извуче на светлост дана. Али, како би цена подухвата била сувише висока, много је вероватније да ће преостали део изгубљеног, па поново нађеног пиратског блага и даље скривати таласи Карипског мора.

М. И.

КАДА БИ СЕ ОКО ИШЧЕЗ-
ЛОГ ГРАДА ПОДИГАО ЗИД А
МОРЕ ИСПУМПАЛО, НА СВЕЛОСТ
ДАНА ПОНОВО БИ ИЗИШЛО БЛАГО
НЕКАДАШЊИХ СТАНОВНИКА
ЛУКЕ ПОРТ РОЈАЛ.

СИСАРИ.
САМО КАКВИ

ЛЕПИЊА С КЉУНОМ

Када су једном чувеном енглеском биологу из 18. века показали мало длакаво створење, он просто није поверовао у оно што су његове стручне очи виделе.

— Ово је нека превара — изјавио је одлучно.

Његову грешку, а грешко је, лакше је разумети када се зна да ниједан Европљанин до тог дана није видео ову аустралијску животињицу. Оправдава га и њен изглед — попут лепињице прекривене густом вунастом длаком, кратких удова и овећих стопала чији су прсти спојени пловном кожицом, и мала спљоштена глава с кљуном патке.

Тај први узорак који је запрепастио научнике доспео је до Европе у препарираном стању. Тек када је са најмањег континента донесено још неколико примерака ове необичне врсте, стручњаци су

натију животињу аустралијског континента, мало коме је пошло за руком и да га види јер је сисар са кљуном патке — велики стидљивко. Насељава језера и потоке и никако не воли људско друштво.

Захваљујући пловним кожицама, кљунар је изврстан пливач. Док вешто и брзо захвата воду предњим удовима, задњи му служе као кормило, а дугачак и спљоштен реп, сличан дабровом, омогућава му да изводи ронилачке вратоломије. Неколико покрета репом и — стидљивко нестаје у дубинама, а кад дође време да удахне ваздух, одједном изрони.

Научницима није било јасно одакле му кљуна. Овај као гума еластичан орган служи му да задовољи свој поприличан апетит. Прождрљивац налази храну под водом, а како тада увек жмури, дугачким кљуном чепрка

НАУЧНИЦИ СУ СЕ ЧУДИЛИ ИЗГЛЕДУ ДО ТАДА НЕПОЗНАТЕ ЖИВОТИЊИЦЕ ЧИЈИ ЈЕ ПРВИ ПРИМЕРАК ДОСПЕО ДО ЕВРОПЕ У ПРЕПАРИРАНОМ СТАЊУ.

по муљу да би нашао нешто од свог омиљеног јеловника — глисте, љускарке и инсекте.

Кљунари живе у паровима, и то у дугачким и компликованим јамама које копају на обали. Када за то дође време, женка отказује сустанарство и почиње да копа уточиште у које је њеном партнеру забрањен приступ.

То је тренутак када у природи почиње да се одиграва јединствен процес јер, за разлику од других сисара, кљунар своју младунчад доноси на свет полагањем малих гумастих јаја величине

кликера. За две недеље из њих се излегу бебе које се понашају као и младунчад осталих сисара. Оне, у прво време, уместо кљуна имају врло изражене усне којима сишу млеко.

Кљунари имају још једну необичну и необјашњиву особину. С унутрашње стране чланака, и то само у доба парења, мужјаци добијају рожнате израслине, тзв. остриге. За неке мање животиње њихов убуд је отрован и смртоносан, а за човека врло болан. Кљунари су тако и једина отровна врста сисара.

Све би то још некако и могло да се разуме када би се знало коме је отров намењен. Очигледно, непријатељу, али кљунари, колико је познато, готово да немају природних непријатеља. Отров је ипак ту, можда својевремено намењен неким изумрлим противницима.

Ова животиња, налик на јазавца, спада у групу сисара торбара чији се младунци рађају врло рано, још у стадијуму полуразвијеног ембриона, а затим сами налазе пут до мајке и торбе у којој ће провести прве недеље живота.

Када одрасту, вомбати достижу величину развијеног пса, али се од њега разликују и по томе што немају реп. Иако су им очи ситијашне, ноћу се одлично сналазе. То је, уосталом, и једино доба када напуштају своје јаме и крећу у потрагу за храном — травом и кором дрвећа. Вомбати су вегетаријанци.

Мада их све називају једним именом, они се ипак разликују — има их голоносих и длаконосих. Они први, сем на носу, имају веома густу и чврсту длаку због које су неки завршили веома тужно, као отирачи за ноге и четкице за зубе. Њихови лепши рођаци имају меку, свиленкасту длаку и дуже шиљасте уши.

Човен и вомбат никако да се сложе: због дугачких подземних ходника у које смешта своје младе, ова животињица је велики непријатељ аустралијских фармера.

морали да се сложе — ма како необично изгледала, животињица заиста постоји.

ПАРТНЕРУ ПРИСТУП ЗАБРАЊЕН

Пошто је сумња разбијена, научници су прешли на класификацију. Око имена и класе муке није било: кљунар, тако су му кумовали, спада у сисаре. Група: монотремата. Овој групи припада, поред кљунара, још само једна животиња на свету — мравињи јеж. И једни и други веома су искључиви када се ради о животном простору — могу се наћи само у Аустралији, на Тасманији и Новој Гвинеји.

Иако, поред кенгура, кљунар спада у најпоз-

ЧЕТНИЦА ЗА ЗУБЕ

Аустралијским фармерима велике муке задају вомбати: такође становници Аустралије.

Кљунар своја подземна гнезда гради по правилу на обалама језера и потока у којима налази храну.

И једнима и другима расту по два горња и два доња секутића. И то читавог живота јер кора дрвећа је, можда, слатка, али и тврда.

Као и кљунари, и вомбати вешто копају јаме које каткада достижу дужину од три метра. У

једном крају подземног ходника обложеног лишћем и кором маме смештају своје младе. То је разлог зашто фармери и подземни торбари живе у ратном стању.

Мада излазе само ноћу и избегавају друштво, нарочито људско, вомбоити се не пише најбоље — прети им истребљење и

данас насељавају само одређена подручја.

Несрећник коме не пође за руком да побегне покушаће ноћу да гроктањем и шиштањем уплаши нежељеног намерника. Немогуће је што их се човек, судећи по све мањем броју чланова ове врсте, уопште не плаши.

М. И.

ХВАЛИСАВИ
ГУСАР

СРЕБА СЕ СМЕШИ МАРИЈУСУ

ЕНГЛЕЗИ СУ ЉУБАЗНО ПОЗВАЛИ НА СВОЈ БРОД КАПЕТАНА ПОТОНУЛОГ ЈЕДРЕЊАКА »МУРАЈ« ДА БИ КУПИЛИ ПОНУЂЕНИ УЛОВ. У ПРАВЦУ МАРСЕЈА УБРЗО ЈЕ ЗАПЛОВИО НОВИ »МУРАЈ«.

Маријус Шарабо пловио је дуж обала Италије када му је умро отац. Тужну вест примио је при повратку у луку и сместа му је било јасно да је и финансијски пропао. У његовој родној Француској буктала је буржоаска револуција, а споља су је нападали непријатељи: Пруска, Холандија и, вековима омражени Енглези. Енглеска флота упала је у Тулон 1793. године и крстарила Средоземљем спремна да освоји још који град.

Шарабо је донео важну одлуку: брзо је наоружао »Мурај«, свој једрењак, последњи траг очеве трговачке флоте, сместио на палубу 8 топова, разделио педесеторици својих момака толико копаља, сабљи и пиштоља да се њима мирно могло наоружати две стотине људи и отиснуо се у гусарење, у оно време уносну поморску делатност.

домогне неког британског брода. Не фрегате за далеке пловидбе, нити ратног дина, већ најобичнијег брода. Како би га радо заменио за ову олупину!

Једнога дана, док је крстарио Ђеновским заливом, његове стрепње су се оствариле. Небо се смркло, море се узбуркало, а ветар је подигао таласе који су свом снагом заплуснули бокове »Мураја«. Маријус, искусан морнар, храбро се борио против све необузданије олује. Једрењак, отежао од воде која је куљала у њега, није се више дизао из таласа што су се сада ваљали преко палубе.

Људи су очајнички избацивали воду, док је Маријус покушавао да се домогне луке бежећи испред олује. Брод је све више тонуо, а предвече је постало очигледно да је битка изгубљена и да ће стари једре-

њак потонути. Тешка срца што напушта свој једини брод, Маријус је наредио да се у море спусте чамци за спасавање. Он је последњи напустио »Мурај«. Сео је у мањи чамац са четрнаест морнара.

Капетанов чамац налазио се свега двадесетак метара од једрењака када је овај, под налетом огромног таласа, отишао заувек на дно мора. Читаве ноћи барка у којој се налазио Маријус са својим најбољим и најхрабријим »ајкулама« борила се против морске струје. У зору су приметили да другог чамца са остатком посаде нема.

ПОКЛОН НА ВИДИКУ

Море је поново постало лепо, сунце је сијало и стара рибарска барка пловила

је у правцу Марсеја са истакнутим троугластим једром. Маријусу се вратило добро расположење и он је храбрио своје морнаре смењом и шалама. Брод јесте пропао, али бар су спасли животе. Зар то није најважније? — говорио им је. Имали су времена да укрцају нешто намирница и једно буренце вина. Мало су се окрепили, а како је један морнар открио у дну чамца прибор за риболов, почели су и да пецају.

Лепо су напредовали. Могли су, у случају потребе, да се искрцају у Сен Тропеу, али Маријус је више волео да се врати у Марсеј. Помисао да ће видети обале родног краја храбрила је и њега и његове другаре. Весело су секли таласе кад је Маријус опазио велики енглески брод који је пловио према Тулону.

Маријус је уздахнуо од

чежње када је боље осмотрио брод, леп, велики и нов као да је тек напустио бродоградилиште. А имао је и двадесет топова, детаљ од необичне важности за гусаре.

Погледао је своје »ајкуле«. Било их је четрнаесторо и он петнаести, наоружани ножевима и пиштољима. Сместа је донео одлуку:

— Хеј момци! Видите ли онај лепи брод? Зар не мислите да би му боље пристајало име »Мурај«, када је наш већ морао да потоне.

Људи праснуше у смех.

— Само — рече један од њих — можда енглески капетан неће пристати да нам га преда!

Весели узвици пропратисе ову шалу.

— Пријатељи — узе реч Маријус — познајем ја Енглезе! Ако их само љубазно замолимо, неће одбити да нам га поклоне, а ви имате

ОЛУПИНА ОД БРОДА

Млади гусарски капетан повезао је сопствену добит са патриотизмом хвалећи се да је готово очистио Средоземље од енглеских застава. То је било познато марсејско претеривање, но до чаркања и битки са Енглезима заиста је и долазило.

У тим биткама »Мурај«, који није био нов ни кад га је Маријус наоружао, прилично је страдао. Маријусов понос је трпео од честих исмевања у лукама где је пристајао:

— Где Маријуса, још плови на тој олупини! — говорили су морнари. — Зар се не плашиш да ће палуба да се распадне и даске отплове свака на своју страну? Маријус би обично одговарао:

— Не брините ви! Мој »Мурај« одолеће и највећој енглеској фрегати. Ако га једном не вратим у луку, значиће да сам га лично ја потопио. А мојих педесет »ајкула« сатрло би читав одред кад бих им само наредио. Нико нема такву сјајну посаду. Енглезима смо утерали страх у кости!

Ове смеле речи ипак нису могле да одагнају Маријусов немир и сваки пут кад би ишао у гусарски препад, стрепео је да се под изненадним хиром времена његов крхки бродић не распадне. Сан му је био да се

све што ће Енглезима помоћи да нас брзо схвате.

— Живео Маријус Шарабо! Живео нови „Мурај“! — одјекну у чамцу. „Ајкуле“ су очигледно одмах разумеле свог капетана који је, не часећи, издао упутства.

ЖИВЕЛА ФРАНЦУСКА!

Барка са изложеним прибором за риболов деловала је веома мирољубиво. Срећа је хтела да и улов буде одличан. Маријус је пловио право према британском броду. Кад му је стигао надхват, позвао је. Енглезе нудећи да прода свеже рибе, што је сместа прихватио. Чамац је пристао уз брод и Маријус се попео.

— Добар дан, господине! — рекао је чим се нашао пред енглеским капетаном. — Имамо свеже лепе рибе, пријаће вам за ручак.

Официр је натучао француски и споразум је брзо склопљен. Маријус довикну својим морнарима да унесу корпе с рибама. Корпе су заиста биле толико тешке да никог није зачудило што их читава група од четрнаест грдосија износи на брод. Шарабо и командант у међувремену су се спријатељили. Енглез се распитивао код Маријуса да ли је у близини приметио француске гусаре. Касније се Маријус хвалио пријатељима да се командант нарочито бринуо да се капетан Маријус Шарабо не налази негде у околини!

Маријус је причао тако лепе приче да је енглески капетан просто умирао од смеха. Пошто Енглези воле да се смеју, придружили су му се и остали официри с брода. С времена на време, Маријус се немарно нагињао преко оgrade да би видео да ли су се сви његови људи попели на брод. Чим је установио да у чамцу нема више никога, узвикнуо је:

— Живела Француска! Извадио је испод морнарске блузе своје пиштоље и поднео их под нос енглеском команданту који је устукнуо помисливши да има посла са лудаком. На узвик воје, „ајкуле“ су преврнуле своје корпе. Испод риба налазили су се пиштољи и ножеви.

Битка је била кратка и изненађени британски морнари убрзо су бачени у дно брода. Што се тиче капетана, Маријус је, уз бескрајну љубавност и киљаду извињења, наредио да га чврсто вежу.

Брод је променио правац и кренуо према Марсеју. Кад је лука већ била на видику, Маријус се сетио да је нешто пропустио. Узео је заставе за сингале и од њих направио широку француску тробојницу. Нови „Мурај“ ушао је у луку праћен запањеним погледима морнара са докова.

Т. П.

МАЛО ПОЗНАТИ НАРОДИ

У лов на јагуара креће се уз ритуал. Ратници у уши стављају црвено обојене минђуше и изводе тајну игру ловаца која треба да им донесе срећу и заштити их од опасног противника.

Негде усред бразилске прашуме — тако су говорили први истраживачи овог дела света — у баснословно лепим и богатим градовима живе бели Индијанци. Уместо њих нашли су — Чаванте.

И данас, као и у доба првих белих дошљака, Чаванте живе по селима усађеним дубоко у прашуми Мато Гроса, у мору траве и испреплетеног растиња. Тамо где су у машти дошљака били раскошни градови, стоје њихове колибе од траве, поређане у круг. Тај део села, омеђен кругом колиба, главни је сеоски трг на којем се одвија све што је важно у животу Чаванте-племена.

Прича се да су Чаванте најратоборније бразилско племе. Неки их оптужују за беспопштена крво-

ЧАВАНТЕ РАТНИЦИ

пролића. Са сигурношћу се може рећи само да Чаванте не дају своје територије. Кад год је неко покушао да продре на њихову земљу — подручје између Рекс мртвих и реке Ксингу — жестоко су се бранили.

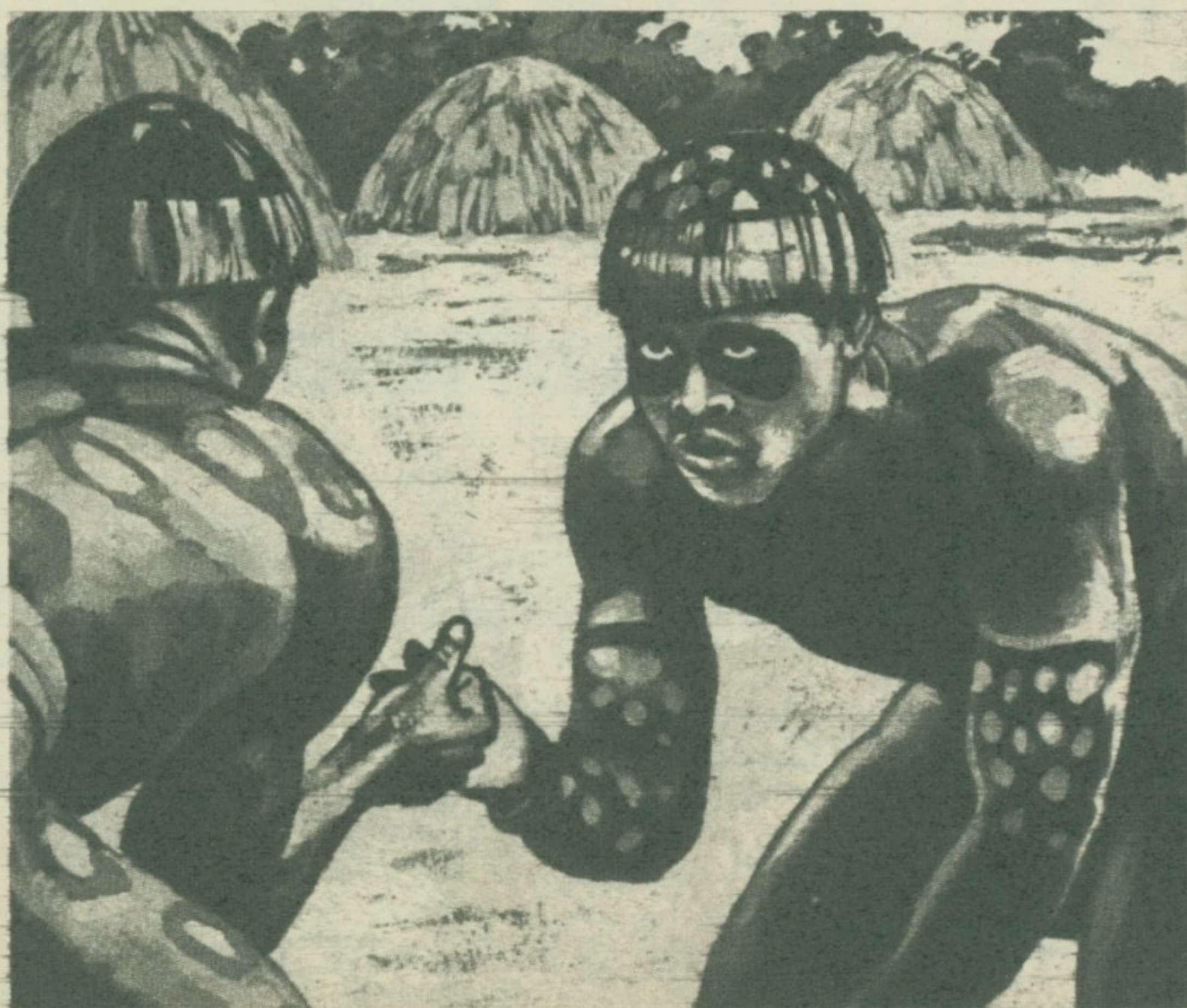
Чаванте-дечацима зато и није лако да стану раме уз раме са одраслима. Церемонија иницијације — свечаног обреда којим

се уводе у свет одраслих — напорна је и дуго траје. По неколико недеља дечаки живе потпуно издвојено од осталих и зато време уче све оно што један Чаванте ратник мора да зна. Поред исцрпљујућих провера издржљивости, обавезан је и лов на тапире и дивље свиње. На крају обреда сваки од нових ратника добија и знак свог новог

статуса — кроз уши му провлаче дрвене цилиндри дугачке 7,5 сантиметара, симбол мужевности.

Можда им баш ова обавезна обука помаже да се одрже у суровим условима који их окружују. Да ли ће им то помоћи да се одбране од оног што их највише угрожава — надирања цивилизације дошљака?

Рвање је спорт за који знају и Чаванте. За ту прилику противници ће обојити тела и лица нарочитим шарама.

Док мушкарци лове, жене у вешто плетеном корпе сакупљају разне плодове.

БИМ И БУМ

BAVALU

СТРИП

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

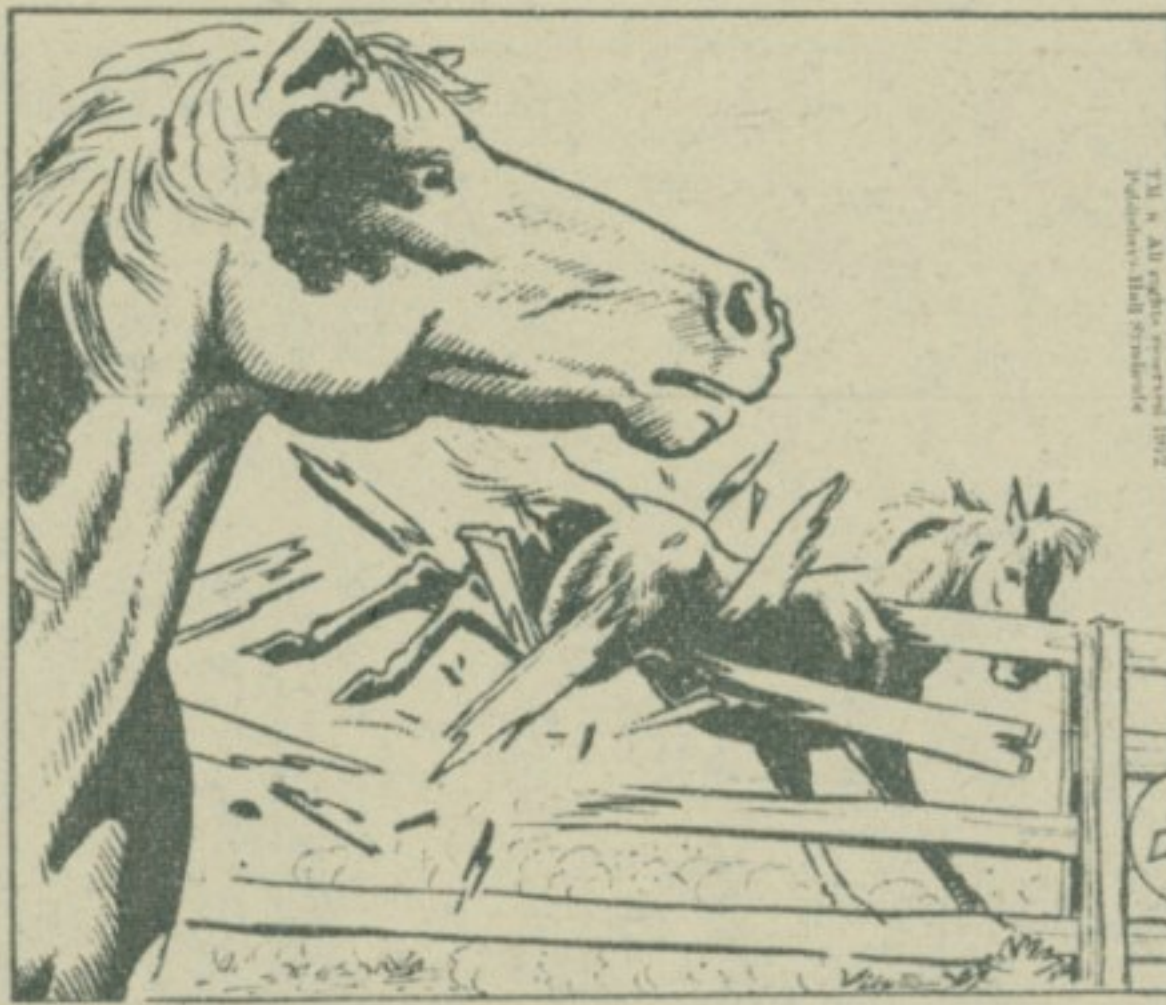

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

Дивљи коњ је
стигао до једне
фарме...

ШТА
СЕ
ДОГОДИ-
ЛО, МАРК?

НЕШТО
НИЈЕ
У РЕДУ
С КО-
ЊИМА!

МОЈА
КОБИЛА
МЕРИ!

ОНО ЈЕ ДИВ-
ЉИ КОЊ! ВЕЋ
САМ ГА
ВИЂАО!

Коњи несташе
на хоризонту...

ПОКИ, ДА
КРЕНЕМО ПО
МЕРИ?

САЧЕКАЈМО ДА
СВАНЕ! ЗНАМ КУ-
ДА СУ ОТИШЛИ! ПА-
КО ЋЕМО ВРАТИТИ
КОБИЛУ!

ВОЛЕ-
ЛА БИХ ДА
СИ УПРАВУ,
ПОКИ!

ХЕЈ,
СКОТИ! УС-
ТАЗ! ИДЕМО
ДА ТРАЖИМО
ЧЕРИНУ
КОБИЛУ!

ДИВЉИ КОЊИ
СЕ ОБИЧНО ОВДЕ
ОКУПЉАЈУ! АЛИ,
САДА НЕ ВИДИМ
НИЈЕДНОГ!

БОЉЕ ДА
СЕ РАЗДВО-
ЗИМО И ТАКО
НАСТАВИМО
ТРАГАЊЕ!

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

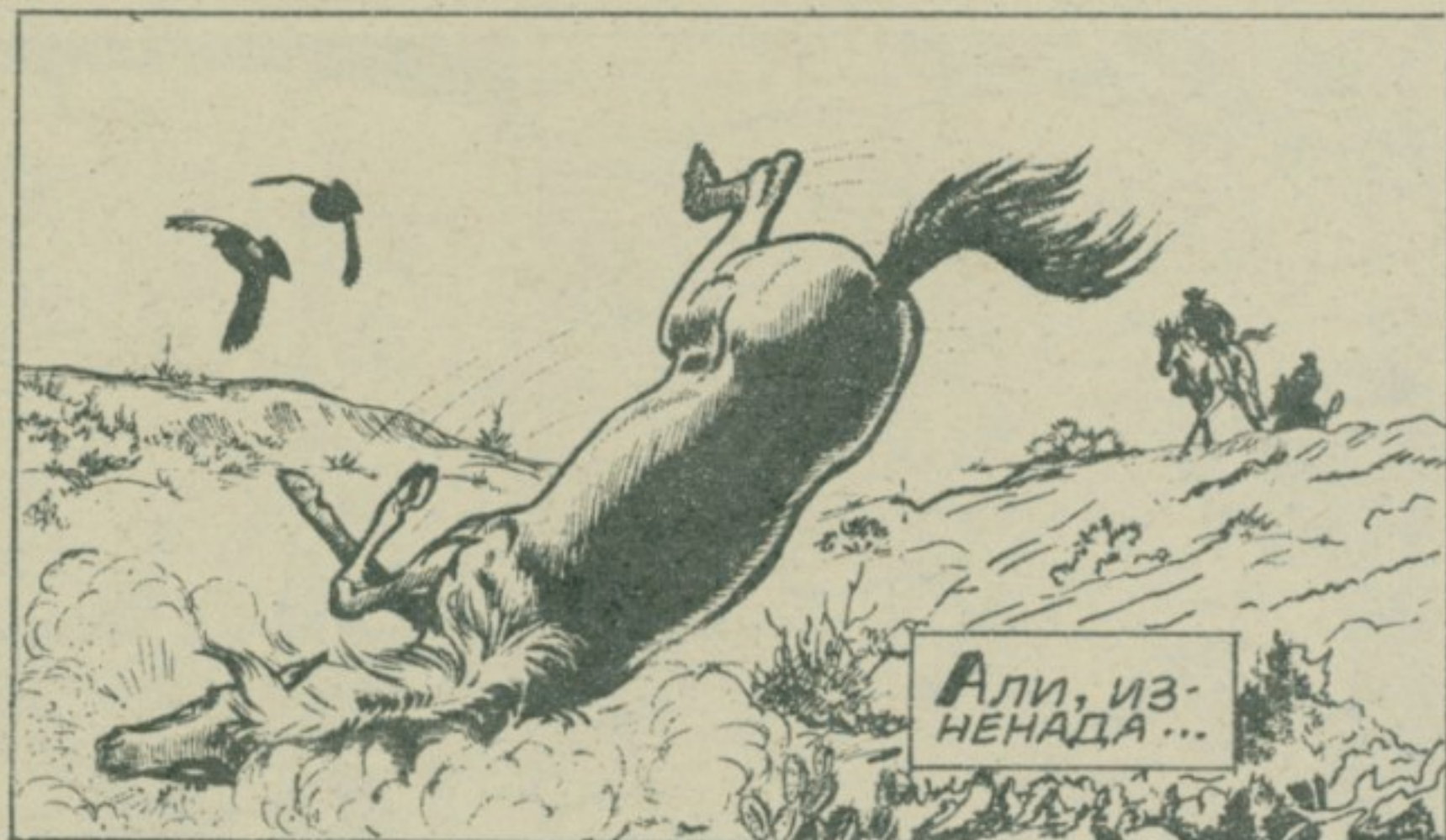

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

... АСАДА ЈЕДНА
ПРИЈАТНА ВЕСТ ЗА
ЉУБИТЕЉЕ ДИВ-
ЉИХ КОЊА!

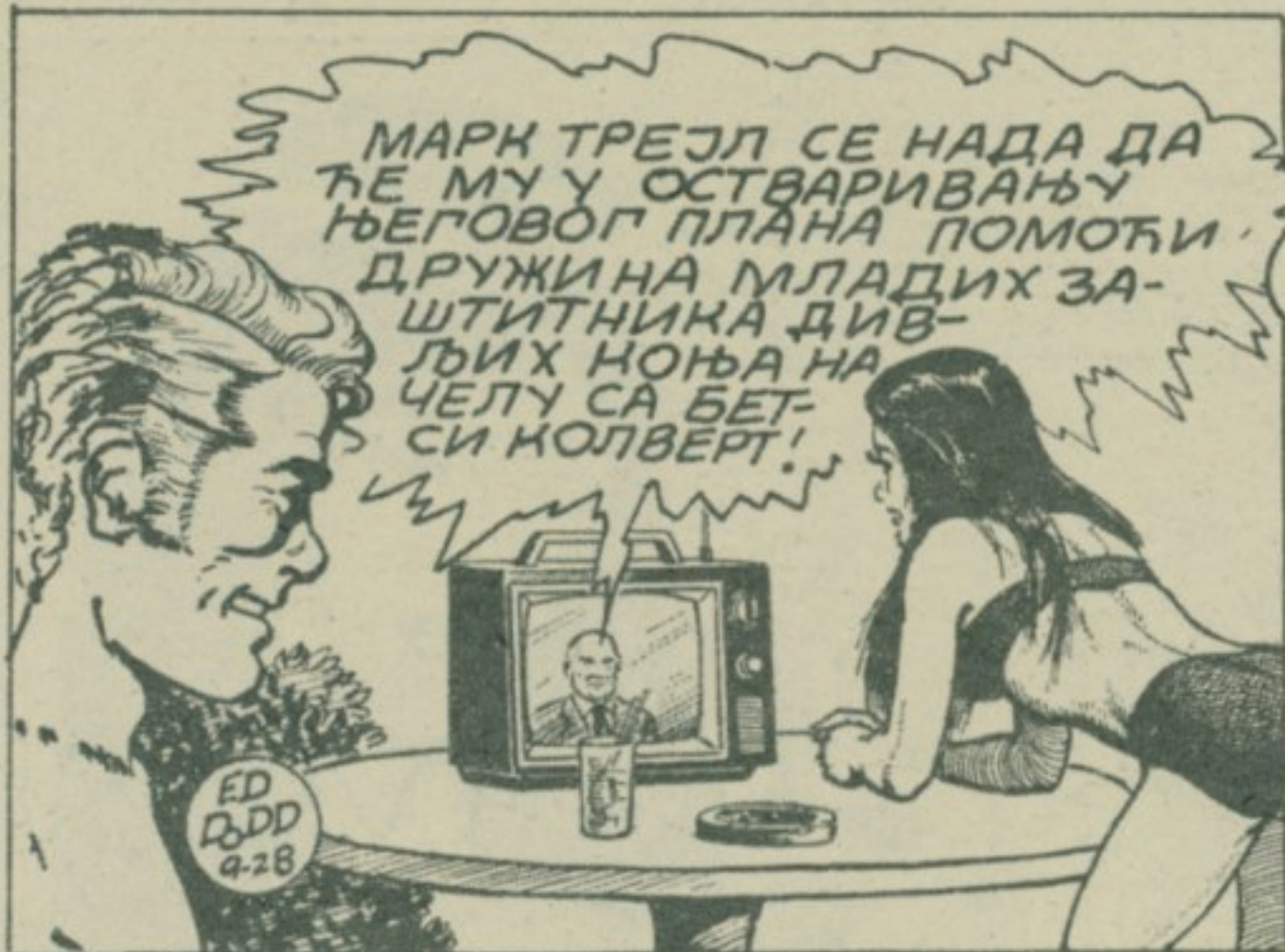
ED
DDD
9-27

ПО НАГОВОРУ
МАРКА ТРЕЗЛА,
ФЛИТОВА ПЕТРО-
ЛЕЈСКА КОМПА-
НИЈА ПРЕТВО-
РИЋЕ СВОЈУ
ДОЛИНУ
БЛИСТАВЕ
РЕКЕ...

...У РЕЗЕР-
ВАТ ЗА ДИ-
ВЉЕ КОЊЕ!

МАРК ТРЕЗЛ СЕ НАДА ДА
ЋЕ МУ У ОСТВАРИВАЊУ
ЊЕГОВОГ ПЛАНА ПОМОЋИ
ДРУЖИНА МЛАДИХ ЗА-
ШТИТНИКА ДИВ-
ЉИХ КОЊА НА
ЧЕЛУ СА БЕТ-
СИ КОЛВЕРТ!

ED
DDD
9-28

ПА, ТО
ЈЕ ДИ-
ВНО!

МАРК
ЈЕ ДИ-
ВАН!

А НА
РАНЧУ
БРАЋЕ
ГОРЛИ
...

ХЕЈ! ЧУО САМ
ДА СЕЛЕ КОЊЕ
У ДОЛИНУ БЛИС-
ТАВЕ РЕКЕ!

ТО ЗНАЧИ
ДА ЋЕ ПРОТИ
У БЛИЗИНИ
НАШЕГ ИМА-
ЊА!

МОРАМО НАТЕРАТИ
КОЊЕ ДА ПРЕЋУ ПРЕКО
НАШЕГ ИМАЊА! А, ОНДА
ЋЕ ОСТАТИ ОВДЕ ЗАУВЕК!

ED
DDD
9-29

ЗАКОН
НАМ НЕЋЕ
МОЋИ НИШ-
ТА КАДА СЕ
КОЊИ НАЂУ
НА НАШОЈ
ЗЕМЉИ!

ЗА
ТО
ВРЕМЕ

БЕТСИ, МО-
РАЋУ ДО МАЈ-
НА ДА МУ СЕ
ИЗВИНИМ!

ДА! КАЖИ
МУ ДА ЋЕМО
ПОМОЋИ У
ПРЕБАЦИВА-
ЊУ КОЊА!

ЗДРАВО, СКОТИ!
ДРАГО МИ
ЈЕ ДА СИ
СЕ ВРАТИО!

ЖАО
МИ ЈЕ,
МАРК...

НАДАМ СЕ
ДА ЋЕШ
МИ ОПРОС-
ТИТИ ЗБОГ
ОНОГ ШТО
САМ ТИ
НАЗАО!

ED
DDD
9-30

НАРАВНО!

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

БЕТСИ, НЕ
МОЖЕМО ДА
ЧЕКАМО МА-
РНА! ПОЛА-
ЗИМО!

ОБЛАЦИ ПРАШИНЕ
И РЗАЊЕ КОЊА
ИСПУНИШЕ ВАЗДУХ...

ФИЛМСКЕ КАМЕРЕ
СНИМАЛЕ СУ ЗА ФИЛ-
ТОВУ ПЕТРОЛЕЈСКУ
КОМПАНИЈУ...

ЗА ТО
ВРЕМЕ
...

ИЗГЛЕДА ДА
СУ КРЕНУЛИ!
ВИДИМ ОБЛАК
ПРАШИНЕ!

ТО СУ
ОНИ,
СИГУРНО!
КРЕЋЕ-
МО,
МОМЦИ!

ЈЕ ЛИ
СВЕ У
РЕДУ,
СКОТИ?

ЗА САДА
ЈЕСТЕ! САМО,
ВИШЕ БИХ ВОЛЕО
ДА ЈЕ И МАРК
С НАМА!

БЕТСИНИ ПРИЈАТЕЉИ
СУ ВЕРОВАЛИ ДА ЋЕ БЕЗ
МНОГО МУКЕ ОБАВИТИ ПОСАО

НИСУ НИ СЛУТИЛИ
ШТА ИХ ЧЕКА...

БРАЋА ПАРЛИ!
ТЕРАЈУ КОЊЕ
У СВОЈ ОПРАЋЕ-
НИ ПРОСТОР!

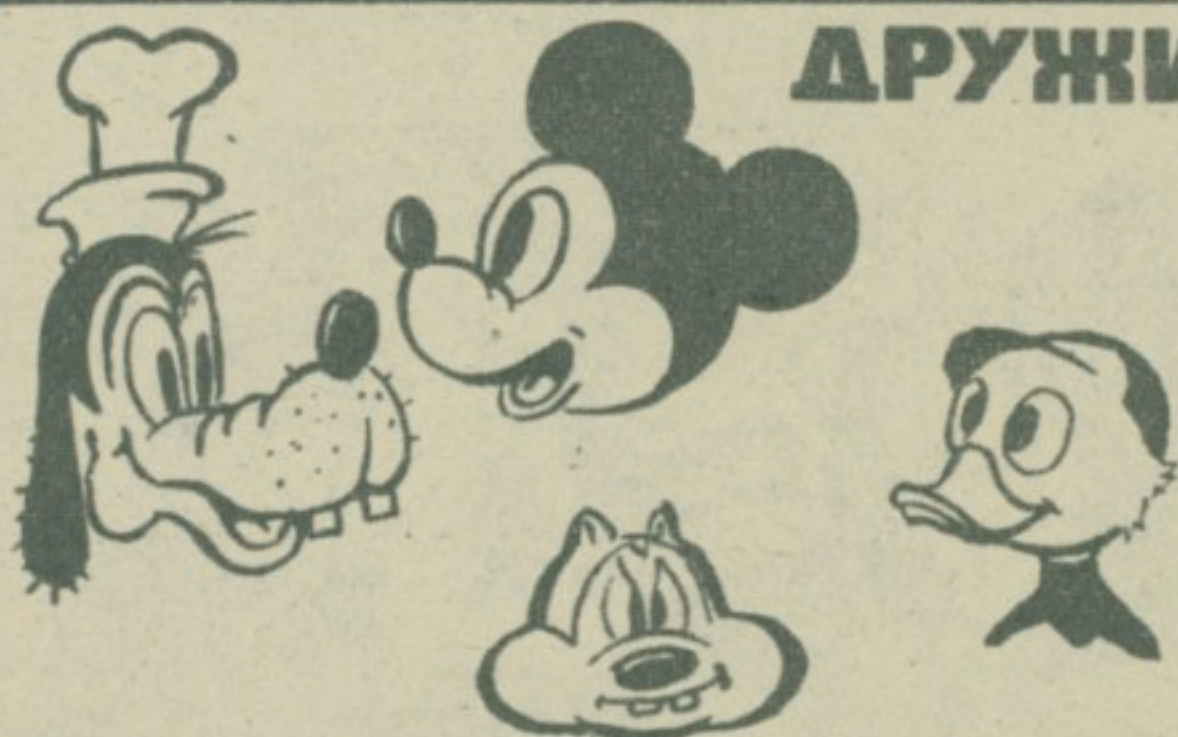
МОРА-
МО НЕКАКО
ДА ИХ ВРА-
ТИМО
МОРАМО!

АЛИ, БИЛО ЈЕ
КАСНО.
НИКО ВИШЕ
НИЈЕ МОГАО
ДА ЗАУСТАВИ
КОЊЕ...

У ДОЛИНИ БЛИСТАВЕ РЕКЕ

ДРУЖИТЕ СЕ С ЈУНАЦИМА

Волша Ризница

ЧИТАЈТЕ

Микијев ЗАБАВНИК

Закон Колта: ПРВО ИСКУСТВО

Закон Колта: ПРВО ИСКУСТВО

Закон Колта: ПРВО ИСКУСТВО

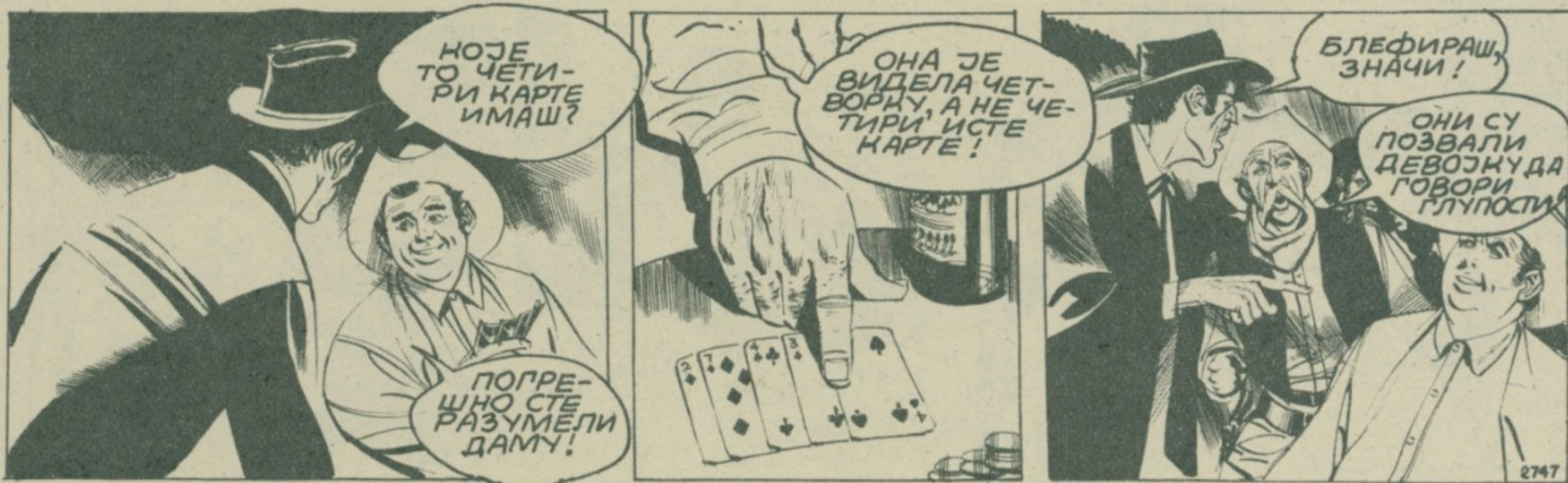

Закон Корта:

ПРВО ИСКУСТВО

Закон Колта: ПРВО ИСКУСТВО

Закон Колта: ПРВО ИСКУСТВО

Закон Корта: ПРВО ИСКУСТВО

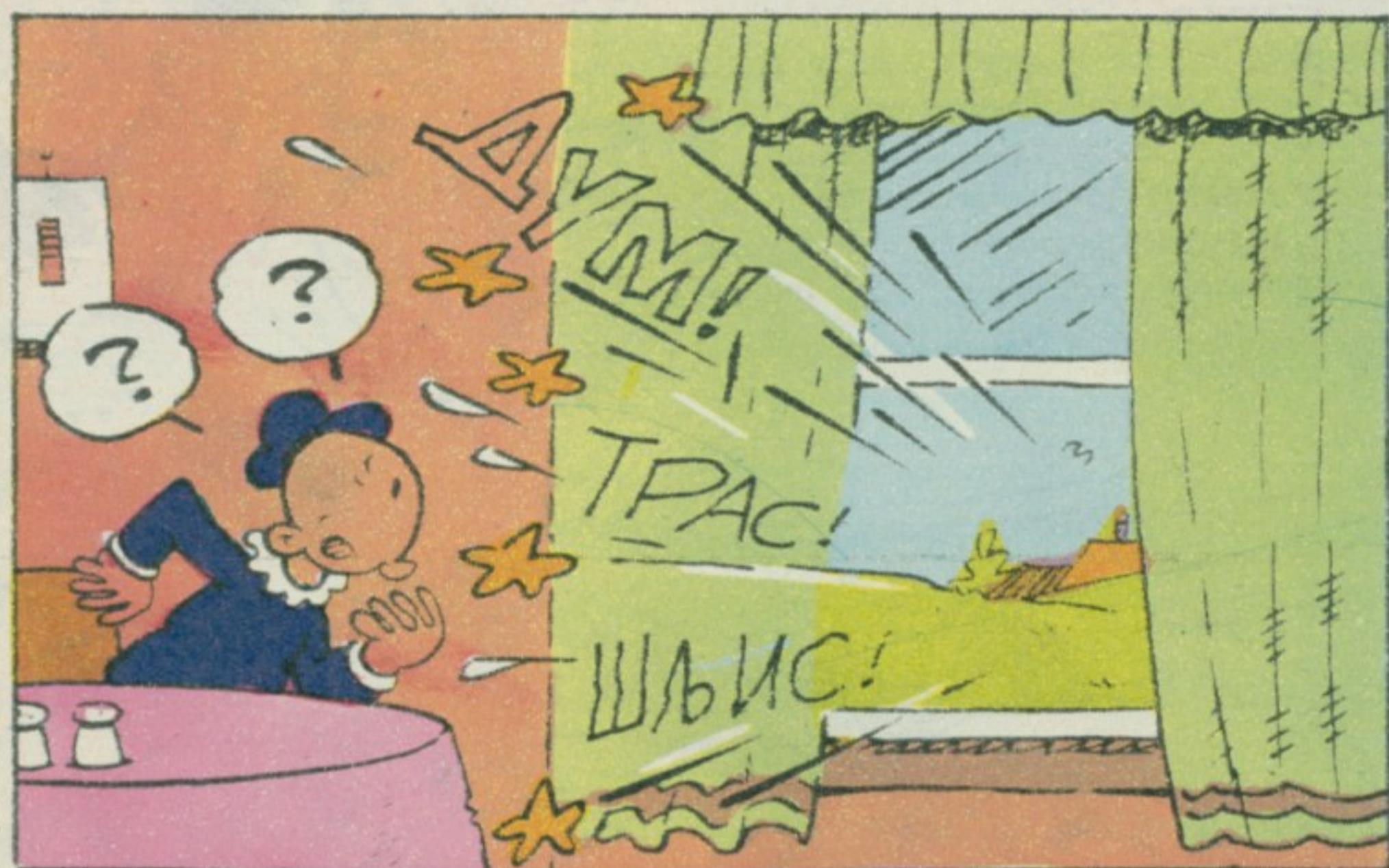

Закон Колта: ПРВО ИСКУСТВО

Закон Колта: ПРВО ИСКУСТВО

ПОДВИГ ЦРВЕНОГ ОБЛАКА

РЕЧНА СТРУЈА НОСИЛА ЈЕ ДЕЧАКА ПРЕМА «ВОДИ
КОЈА ХУЧИ». ВАКТАПИ ИНДИЈАНЦИ БОЈАЛИ СУ СЕ
ОВОГ МЕСТА ОДАКЛЕ СЕ НИКО НИКАДА НИЈЕ
ВРАТИО.

Уз ратни поклич, Црвени Облак потрча обалом што су га ноге носиле. Знао је да ће досељеници дотрчати чим посумњају да је бели дечак у опасности. Када је већ био далеко испред дечака који се борио са речном струјом, он на брзину збаци мокасине и скочи у хладну реку. У даљини је чуо хуку воде што се са руба понора обрушавала у страшно и непознато.

Више се није плашио. Све снаге усредсредрио је да доплива до белог дечака и покуша да га спасе. Само да не стигне прекасно. Онда су обојица пропали.

БЕЛО ПЕРО ЖЕЛИ СЛОГУ

Неколико часака раније Црвени Облак мирно је лежао на оближњем пропланку. Скривен међу кедровима, посматрао је крхког белог дечака који је седео на врху заравњене стене и одсутно гледао у брзак реке што је протичала кроз земљу црвених људи.

Дечак је био један од дошљака који су неколико дана раније поставили у близини свој логор. Индијанци су понекад виђали њихове страже како опрезно шетају унаоколо. Бели људи су се плашили Индијанаца. У потрази за новим животом у богатим просторствима западно од реке Мисисипи често су наилазили на њихове заседе. Иако је било племена пријатељски расположених према дошљацима, већина Индијанаца покушала је да заустави бледолике и да их, по цену живота, спречи да заузму њихову земљу.

Ниједан белац није до тада закорачио на земљу Вактапи Индијанаца. Црвени Облак је добро знао за крваве сукобе досељеника и суседних племена. Његов отац Бело Перо био је mudar поглавица и желео је да његов народ живи у миру. Знао је да земље има довољно и за беле и за црвене људе, а ако постану пријатељи, могли би штошта да науче једни од других. Али, Бело Перо је веома поносан човек. Бледолики су дошли у његову земљу и морају први да дођу код њега.

ДЕЧАН ЈЕ НЕСТАО

Црвени Облак дуго је посматрао слабашног дечака. Били су готово исте висине, али би га Црвени Облак савладао као од шале ако би се потукли. Можда је дечак био болестан. Индијанци су знали да међу досељеницима влада нека опака болест. Често су их виђали како на падини брда копају раке и у њих сахрањују своје мртве.

Дан је био изузетно топао. Ожедневши на сунцу, бели дечак се спустио до реке да се освежи. Црвени Облак био је радознао. Одлучио је да се спусти низ падину

да би нашао неко погодније место за осматрање. Али када је поново погледао у правцу дечака, њега више није било.

Мали Индијанац одмах је схватио шта се догодило и потрчао је до реке. На двадесетак метара од обале бели дечак грчевито се борио са јаком речном струјом. Некако је успео да се ухвати за омање дебло које је плутало водом, али га је струја и даље носила према месту које Индијанци називају „Вода која хучи“.

Код овог места река се уливала у другу реку, исто толико велику и брзу. На самом ушћу правила је водопад дугачак петнаестак метара који се губио у једном окну на северној падини планине. Индијанци су се бојали овог места јер се они који су до њега стигли више никада нису појавили.

Црвени Облак напрегнуто је размишљао. Морао је некако да стигне до белог дечака пре него што га брза река однесе до опасног места. Дечак, који се још увек чврсто држао за дебло, налазио се сада далеко испред њега. Било је мало вероватно да ће успети да га сустигне, али је морао да покуша.

Могоао је да потрчи до логора досељеника, али би му требало сувише времена да им знаковима објасни о чему се ради. А ако остави дечака на цедилу, досељеници ће за његов нестанак оптужити Индијанце и неминовно ће доћи до сукоба. Црвени облак није

ви дечака. Иако је осећао бол у рукама и ногама није се предавао.

Сада су их од страшног места делили секунди. Обала је била далеко, готово недостижна. Изненада, Црвени Облак осети да су застали. Дебло се неким чудом закачило за стену која је једва приметно штрчала из воде. Оба дечака за тренутак осетише олакшање, а онда панику. Били су потпуно беспомоћни, заустављени на самој ивици понора.

ПРАВИ ДОКАЗ ХРАБРОСТИ

Црвени Облак грозничаво је покушавао да се нечег домисли. Губио је наду и већ се мирио са судбином кад примети групу досељеника која се скупљала на обали. Вероватно их је онај ратни поклич упозорио на опасност, па су похитали да виде шта се догађа.

Схвативши озбиљност ситуације, нису дуго размишљали. Брзо су се ухватили у ланац и држећи се за руке закорачили у воду. За неколико минута први човек већ је стигао до дебла. Пажљиво је прихватио дечака једног по једног и додао их човеку до себе а овај следећем. Убрзо су се поново нашли на обали.

Исте вечери Црвени Облак причао је свом оцу како су му се досељеници лепо захвалили. Помогли су му да осуши одећу и дали су му велики укусан колач. Бело Перо био је поносан на свог сина. Црвени Облак доказао је да је довољно храбар и да одсад може да прати оца у лов на буфала.

М. III.

Које године је произведен сапун и ко га је први произвео?

Армин Ђуртић,
ОШ Петар Докић,
САРАЈЕВО
Желела бих да знам како се прави сапун?
Д. Михайловић,
БЕОГРАД

СРЕДСТВА КОЈИМА СУ ЉУДИ ПРАЛИ ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ПРОНАЂЕН САПУН КАО ДА СУ ПОЗАЈМЉЕНА ИЗ »ЛАБОРАТОРИЈЕ« НЕКЕ ВЕШТИЦЕ — ЖУЧ ОД ВОЛА, ПАУЧИНА, ШУПЉЕ КОСТИ, ШУШКЕ ОД ЈАСЕНА, БРАШНО ОД ПАСУЉА, ИЛОВАЧА, ЖУМАНЦЕ...

добро опремљена радионица сапуна.

Германи су први дошли на идеју да сапун праве од пепела дрвета и лоја. Такав сапун правили су и стари Словени и овај рецепт задржао се донедавно у неким забаченим крајевима Балкана.

Иако су Германи у очима Грка и Римљана били вар-

вари, Римљани су оберучке прихватили њихов изум и навалили да се трљају и купају у својим раскошним купатилима. После пропасти Рима и сапун је пао у заборав. Појавио се у употреби тек у 13. веку и то у Француској. Справљан је на веома примитиван начин, али то није сметало да прође океан и освоји Аме-

рику. Тамо су га 1620. донели енглески досељеници са брода „Мејфлауер“ који су основали насеље у близини Кејп Кода.

Проналазач у сиротишту

Производња сапуна кувањем масних материја и луџина почела је нагло да се развија у 15. веку, најпре у Марсељу а затим у Гану, Женеви, Бечу и малом италијанском месту Савони по којој је у многим језицима и добио име.

Венецијанци су једно време били најпознатији произвођачи овог све траженијег артикла. Своје производе редовно су достављали надлежној служби ради провере квалитета. Колико су штитили свој монопол сведочи и забрана да се купује сапун који није произведен у Венецији.

Ипак, први патент за производњу сапуна, почетком 18. века, званично припада Енглецима, иако њихов производ није задовољавао ни најосновније савремене стандарде који се траже од препарата за одржавање чистоће.

О већој производњи и широј примени сапуна не може да се говори све до почетка 19. века када је пронађена сода. До овог

Добар сапун је лак, плива на води и добро пени. Најобичнији је натријумов — тврд сапун који свакодневно употребљавамо. Калијумов је мек и лепљив и употребљава се за прање сукна, вуне и подова. Тоалетни сапуни садрже додатке мириса и боја, а медицински још и средства за дезинфекцију.

Сапуни су, у ствари, соли виших масних киселина, у првом реду алкалних метала и стеаринске, палмитинске и олеинске киселине. Соли се добијају кувањем масних материја са одговарајућом луџином, натријум-хидроксидом или калијум-хидроксидом све док се не добије густа течност — смеша сапуна и глицерола. Кад се овој смеси дода со — то је такозвани процес исољавања — долази до издвајања чистог сапуна.

Иако се данас сматра да цивилизованост једног народа зависи од количине потрошеног сапуна, стари Грци нису знали за сапун. У јавним купатилима која су у Атини постојала још почетком наше ере робови су грејали воду и поливали купаче, а пре прања у кожу им утрљавали мирисна уља и масирали их грубом четком. Сапуна још није било па су се прали раствором цеђа од пепела одређеног дрвета и нарочитом иловачом умом. Вавилонци су о празницима мазали косу биљним уљима, у данима жалости посипали је пепелом, за време свечаних обреда „улепшавали“ су је кашом од пепела и уља. Срећом, ова смеша лако се испира водом. Не може се тврдити да је ово почетак прављења сапуна, али је, у сваком случају, зачетак.

У моди је риђа носа

Из записа на папирусу који се чува у једном берлинском музеју сазнаје се да су стари Египћани око 1300. године пре н. е. од лоја и натрона — природни облик натријум-карбоната — добијали једињења слична сапунима, али их нису користили за прање, него за лечење неких кожных обољења.

У осамнаестој књизи „Историје природе“ римски историчар Плиније Старији записао је седамдесетих година наше ере да је сапун користан и да се добија од масти и пепела. Пише, између осталог, да га Гали праве од козјег лоја и пепела и да се пре њих у Риму није знало за сапун. Али, ни они га нису користили за прање него за дотеривање фризура.

Риђа коса била је у то време врло модерна, па су Римљанке, а по угледу на њих и Римљани, овим сапуном успевали да, колико-толико, уреде косу по последњој моди. Колика је била потражња овог „модног артикла“ говори и податак да је при ископавању у Помпеји откривена једна

проналаска дошао је Француз Николас Леблан још 1791, али до његове примене прошло је скоро двадесет година. Леблан није имао никакве користи од овог значајног открића — запао је у крајњу беду и у једном париском сиротишту извршио самоубиство.

Француски хемичар Мишел Ежен Шевреј пронашао је 1823. олеине и стеарин и ударио темеље производњи стандардног сапуна. Живео је 103 године и сем тога што је радио на развоју индустрије сапуна пронашао је и стеаринске свеће и маргарин. Шевреј, очигледно, није губио време у свом дугом животу.

Скупа реклама

После Шеврејевих проналазака производња сапуна почела је нагло да се развија и постала права индустрија. Разлог за то не треба тражити само у његовој великој потражњи. При прављењу сапуна, као нуспродукт, добија се и глицерин који је још у 18. веку пронашао немачки хемичар Карл Вилхелм Шеле.

Можда нисте знали зашто је сапун у ратно доба скупљи од „сувог злата“ — драгоцени глицерин није само средство за улепшавање већ и за убијање, што се испоставило одмах по открићу веома експлозивног нитроглицерина. Због тога се у рату сва хемијска индустрија концентрише на производњу експлозива. Тада почиње домаћа производња по старом рецепту — 1,5 килограм масноће, 2 литра воде и 250 грама камене соде. Процес кувања и хлађења веома је дуг и досадан, али то је у ратним условима једино решење. У неким крајевима сапун се и данас овако прави.

Пре осамдесетак година појавила се и прва реклама за сапун, а направили су је Енглези. На полеђини марак краљице Викторије од пола пенија они су одштампали рекламу за „Пирсов сапун“ пре него што је марка гумирана. Марка је емитована у наранџастој, плавој и љубичастој боји. Данас је веома ретка и прилично скупа. Она је уједно и прва реклама у историји штампана на маркама.

Данас вероватно и не помишљамо на сва она средства којима су се људи прали док није пронађен сапун. А она као да су позајмљена из „лабораторије“ неке вештице — ту су спадали жуч од вола, паучина, гумиарабика, биљка сапуњара, шупље кости, жуманце, кључало млеко, мед, иловача, поташа, шушке од јасена, брашно од пасуља, мокраћа, вода с туткалом...

ШАЦА УБАВИХ: ЉУЉАШКА

ОПЧИНИЛИ СМО АЈКУЛУ

Мој муж Тони и ја радили смо на снимању телевизијске серије „Опстанак“. На мало ненастањено острво Нози Таникили, северозападно од Мадагаскара, дошли смо да снимимо филм о подводном животу. Нози Таникили је поморски резерват, добро познат рониоцима. У читавој области ових дивних морских вртова забрањено је бавити се ловом и носити било какво подводно оружје. Природа је остала нетакнута и зато је овај егзотични акваријум представљао идеално место за снимање нашег филма.

Тог јутра кренули смо рано. Дан је био ведар, без облачка. Пловили смо кратко и усидрили се на свега педесетак метара од обале на североисточној страни острва. На брзину смо обукли подводну опрему и нестрпљиво заронили у дубину. Вода је била прозирна. Испод нас пружао се чудновати свет корала.

Тони је почео да снима док сам ја покушавала да привучем пред камеру најнеобичније становнике морских дубина хранећи их остацима наше синоћне вечере које сам понела у торби. За кратко време успела сам да окупим читаво јато шарених рибица и погледом

Да ли снима, питала сам се. Можда ће снимити неко му немам прождири рођену жену?

сам потражила Тонија да бих му дала знак да сними.

У том тренутку следих се. Полако, вијугајући кроз корале, приближавала нам се највећа риба коју сам икада видела за седам година колико се бавим роњењем — ајкула чекићара, дугачка преко три и по метра.

ИСПУЊЕНА ЖЕЉА

Често сам виђала чекићаре на пијаци, али ретко веће од метра. Посматрала сам њихове чудне главе које подсећају на чекић и питала се како ли изгледају под водом. Сада, док је чудовиште кружило око нас, испунила ми се „жеља“. Могла сам јасно да видим широко чело и избуљене крволочне очи које су нас, као огромни бели кликери, нетремице посматрале. Разјапљене чељусти још више су ме уплашиле. Негде сам, истина, прочитала да вели-

ке рибе увек пливају отворених уста, али у овом тренутку тај утешни податак није успео да ме смири.

На сву срећу ајкула није показивала знаке агресивности. Ипак, одмах сам се сетила да је нека Францускиња настрадала прошле године с друге стране залива. Да ли је ово био њен крвожедни убица?

Познато је да су ајкуле чести становници тропских области и већина ронилаца, раније или касније, доживи овакав непријатан сусрет. Обично се све заврши срећно — и човек и ајкула се уплаше и свако настави својим путем.

Ако је нека од њих сувише радознала, можете је уплашити испуштањем мехура из боце за кисеоник. На несрећу, изгледа да смо Тони и ја потпуно опчини-ли нашу чекићару. Мехурићи које смо испуштали из боца само су још више подстицали њену знатижељу, Непрестано нас је оби-

лазила у широким луковима.

Шћућурили смо се међу корале покушавајући да нађемо какав-такав заклон. Без харпуна били смо беспомоћни, а и да смо га имали, он нам против овакве грдосије не би био од велике помоћи.

Ајкулу је изгледа највише привлачила торба у којој смо носили храну за рибе. Тони је покушао да је једним замахом одбаци од себе, али је торба пала само метар даље. Обузе ме ужасан страх: шта ћемо ако се торба при паду отворила? Можда ће то навести чудовиште да се устреми на нас!

НИ НАПРЕД НИ НАЗАД

Не размишљајући много, онако у паници, почех да пливам у супротном правцу. Али, то је била кобна грешка! Привучена мојим покретима ајкула крену право на мене. Очајнички сам покушавала да се приберем, да нађем неки излаз. Као уинат једино сам успела да се упетљам у гајтан свог фотографског апарата који се закачио за корале. Сада више нисам могла ни напред ни назад. То је крај, значи. Преостаје ми само да чекам да се страшне чељусти склопе...

У очајању погледах Тонија. Није се мицао с места грчевито држећи испред себе тешку, металну камеру, која му је служила као штит. Да ли снима, питала сам се. Можда ће снимити како му ајкула прождири рођену жену!

Када сам већ поверовала да је са мном свршено, ајкула само промакну поред мене и удаљи се. Ускоро је била заузета испитивањем стене на којој сам часак раније хранила једну маријску јегуљу. Вероватно су је привукли остаци хране.

Ово је био тренутак за бекство. Отпетљала сам фото-апарат, дала Тонију знак да крећем и запливала ка чамцу. Али, кад сам се после неколико тренутака осврнула да видим да ли је Тони пошао за мном, са запрепаштењем видех да се ајкула враћа и поново почиње да кружи око њега. Нисам смела да оклева. Ајкула није показивала никакву намеру да се удаљи,

а наше боце имале су кисеоника за још двадесетак минута.

Уз огроман напор и вољу наставила сам да пливам према чамцу. Кретала сам се полако, пажећи да не изазовем велико таласање и скренем пажњу ајкуле на себе. Прошла је читава вечност док најзад нисам угледала сидро и спасоносни конопцац који је водио до чамца.

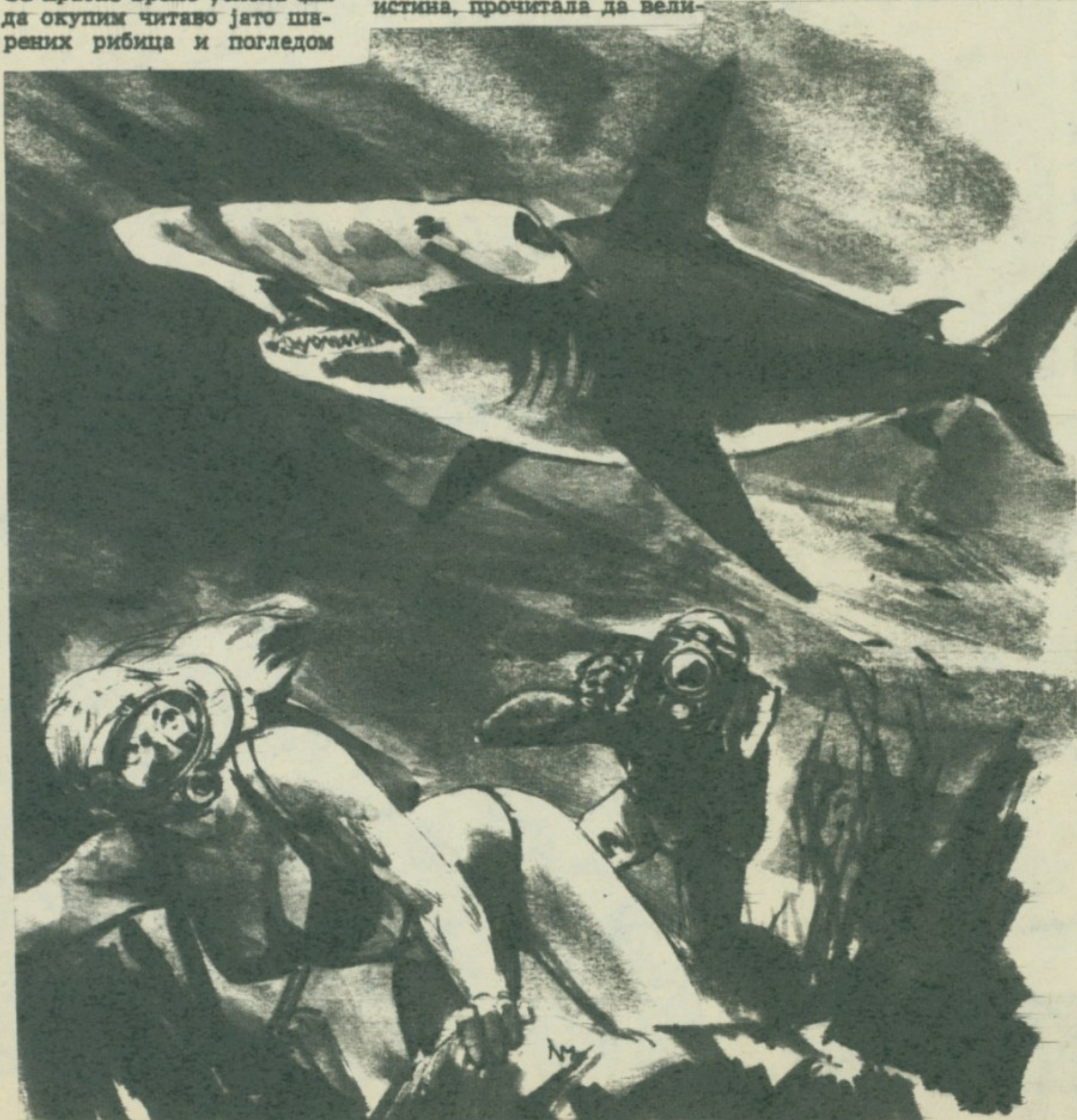
НАЋИ ЋУ ГА ПО МЕХУРИЋИМА

Сваки секунд био је драгоцен. Морала сам да стигнем до Тонија пре него што му нестане кисеоника, пре него што ајкула крене у напад. Успентрала сам се у чамцац и у највећој журби упалила мотор. Надала сам се да ћу по мехурима које је испуштао из боце лако наћи место где сам оставила Тонија. Он ће, сигурно, чути мотор и утратити прави тренутак да се отисне са дна.

Не знам колико је прошло док нисам, најзад, приметила мехуриће. То је значило да је Тони жив и да се налази ту, испод чамца. Већ у следећем тренутку излетео је као тане на површину и за неколико секунди нашао се у барци, још увек чврсто држећи камеру у рукама. Све сам снимео, изустео је у једном даху.

Много касније, у спокојној тишини лондонског студија, приказали смо филм продуценту. Добро снимљено, рекао је. Али, прилично монотono. Ништа се не догађа...

Елизабет Бомфорд

ЛОВЦИ КАО ЗМИ

1

НА СТРЕЛАСТИМ КРИЛИМА

МИГ 15 (Совјетски Савез) — Вероватно није било авиона који је тако запрепастио свет као млазни ловац што се на кинеској страни појавио над бојиштем у корејском рату 1951. године. Био је то први совјетски масовни ловац са стреластим крилима, а направљено је 8 хиљада комада. Највећа брзина му је износила 1100 km/h, а достигао је висину од 15 хиљада метара. Био је наоружан са три топа. Занимљиво је да су први авиони овог типа били опремљени британским млазним моторима ролс-ројс „нене“ од 2250 kg потиска.

АМЕРИЧКИ ОДГОВОР

2

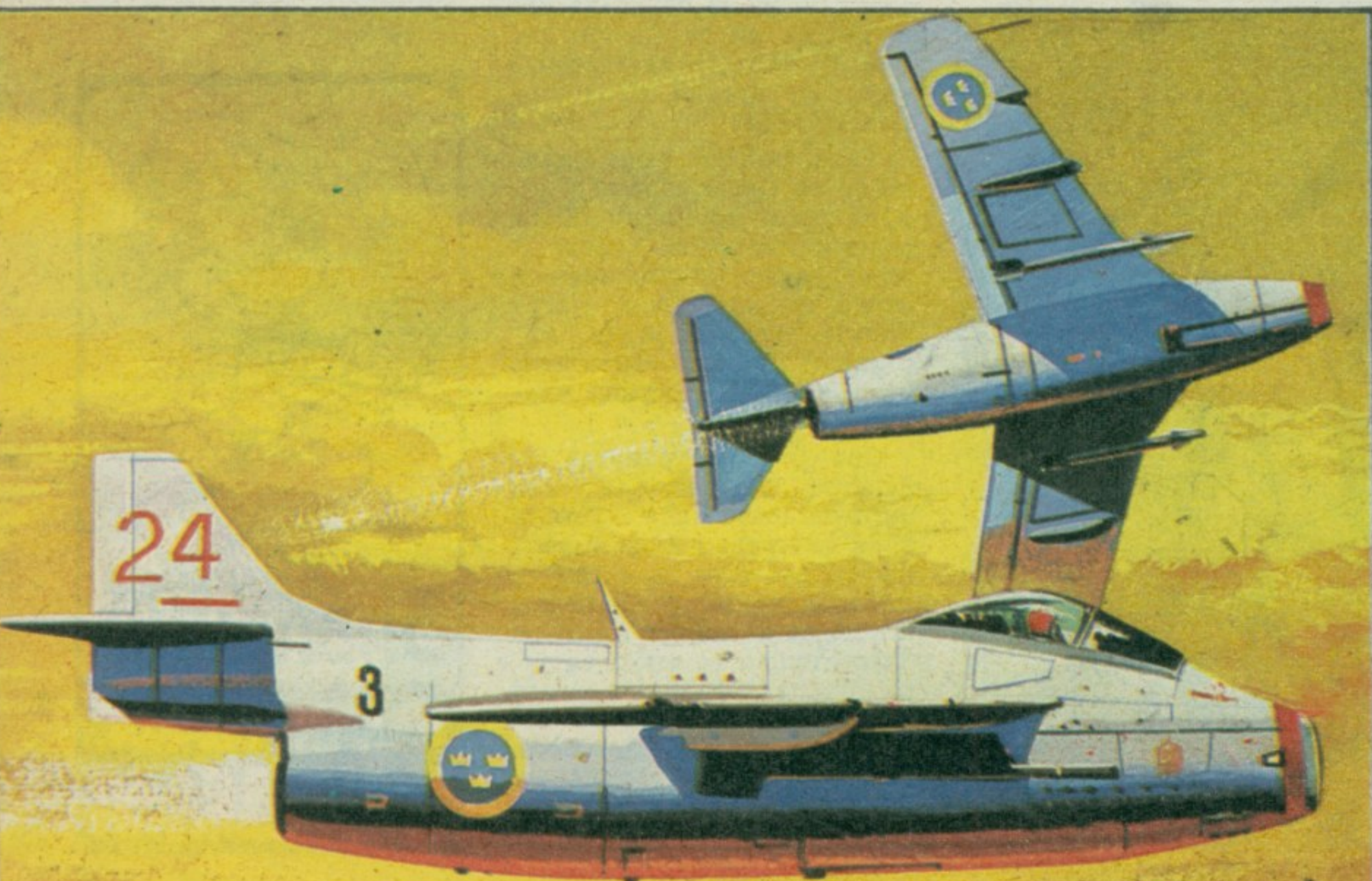
НОРД АМЕРИКЕН „СЕЈБР“ (САД) — Када се над Корејом појавио „миг 15“, Американци су одмах послали своје ловце „сејбр“ који су тада једини били дорасли новом совјетском ловцу. Укупно су их израдили нешто преко 9 хиљада комада, а изврстан број имало је и Југословенско ратно ваздухопловство. Понегде у свету употребљавају се још и данас. У основној верзији наоружан је са 6 тешких митраљеза и достиже, с мотором потиска 2200 kg, брзину од 1090 km/h. Максимална висина (плафон) му је 15200 метара.

3

ЛЕТЕЋЕ БУРЕ

САБ 29 (Шведска) — Први примерак овог ловца кога су због чудног облика назвали „летеће буре“ произведен је већ 1948. године. Уградили су му британски млазни мотор — Британци су непосредно после другог светског рата имали најбоље млазне моторе — са потиском од 2000 kg. САБ 29 или ЈОТ 29 био је наоружан са четири топа и развијао највећу брзину од 1080 km/h. Пењао се до 15500 метара висине.

ЈОШ
НА
НЕБУ

4

ХОКЕР ХАНТЕР (Велика Британија) — Вероватно енглески најуспешнији послератни ловац. Продали су га у седамнаест држава и мада је протекло већ двадесет осам година од када је полетео први, још увек је на небу. Наоружан је са четири топа и у последњим изведбама опремљен мотором ролс-ројс „Евон“ са потиском око 4600 kg. Брзина је нешто мања од 1150 km/h, а пење се на висину од 15 хиљада метара.

5

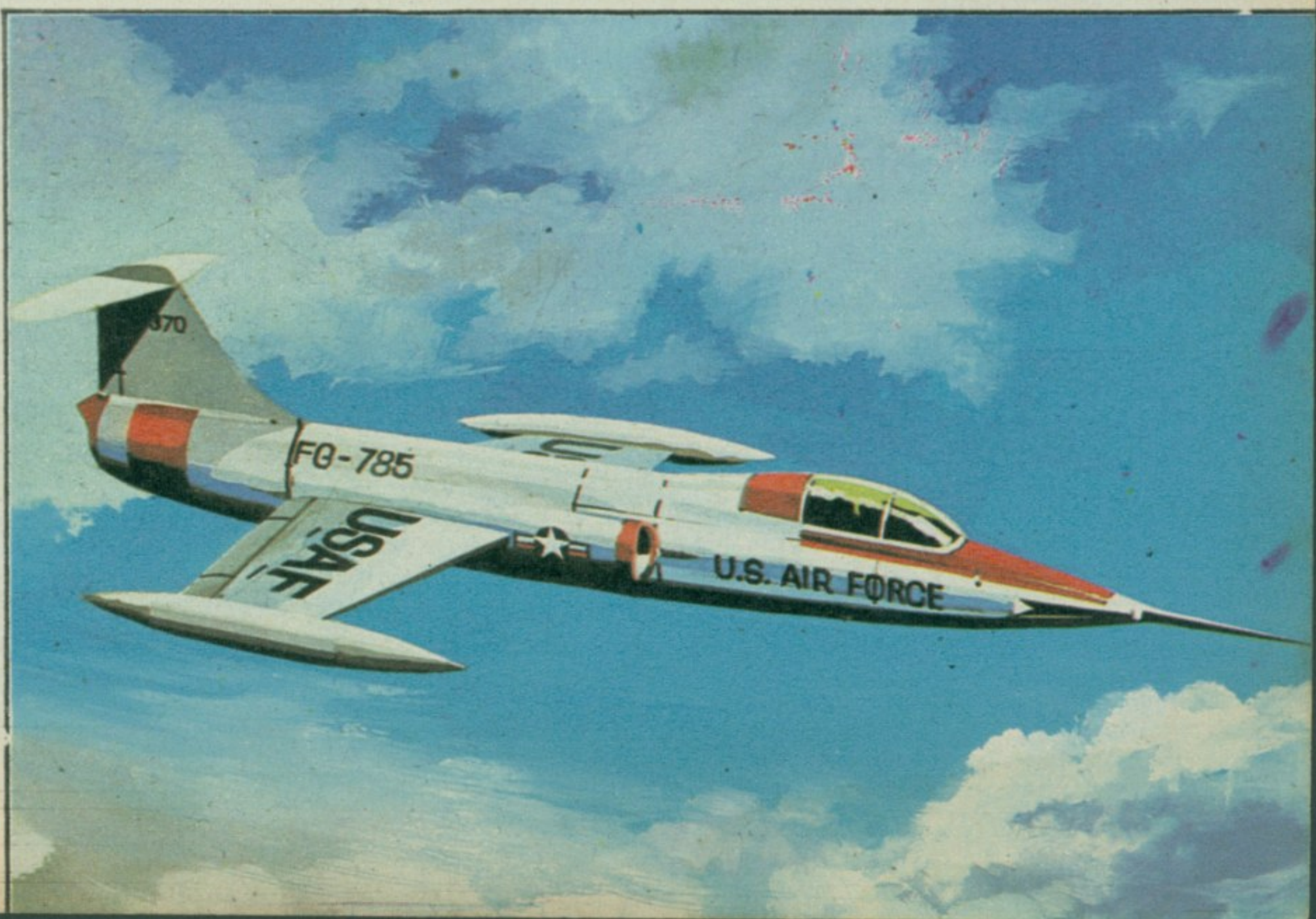
ПАО
НА
ГЛЕДАОЦЕ

ХОКЕР СИДНИ „СИ ВИКСЕН“ (Велика Британија) — Израђиван је као двоседни ноћни ловац између 1951. и 1965. године. Зато је био опремљен великим радаром у коначном носу и наоружан само ракетама. Имао је два мотора ролс-ројс „Евон“ са укупном моћи од преко 10 тона потиска. Достигао је брзину од 1050 km/h а пењао се до 14600 метара висине. Прототип овог авиона срушио се на неком митингу међу гледаоце и то је знатно успорило његов развој, па стога није имао већег успеха и већ низ година није у употреби.

ДВОСТРУКО
БРЖИ
ОД ЗВУКА

6

ЛОКИД СТАРФАЈТЕР Ф-104 (САД) — Пројектовао га је један од најбољих ваздухопловних конструктора Кларенс Џонсон и био је први ловац који је летео двоструко брже од звука. Доцније је стекао рђав глас због великог броја удеса, нарочито у западнемачком ваздухопловству. Својим малим крилима која имају распон не већи од 6 метара и оштра су као нож, више личи на ракету него на авион. Максимална брзина му је 2330 km/h и са залетом лако се вине на висину од 27400 метара. Наоружан је ракетно, али има и један вишцевни топ.

ХИТ-СТРАНА

ДЕЈАН ПЕТКОВИЋ

Великом летњом турнејом и учешћем на фестивалу „Сплит 79“ млади београдски кантаутор ДЕЈАН ПЕТКОВИЋ може да се похвали једном изузетно успешном годином у којој је још издао три сингл-плоче и један албум и заузео високо место на свим листама домаћих певача и композитора.

Талентован композитор и веома занимљива певачка личност, Дејан Петковић је веома брзо изборио посебно место у нашој забавној музици и постао веома тражен гост разних радио и телевизијских емисија. Музиком је почео да се бави веома рано, тако да већ у седмој години учи да свира гитару да би као деветогодишњак постао ученик музичке школе на одсеку за клавир. Прве снимке за радио начинио је већ тада. Годину дана касније написао је прву песму и наступао на игранкама као члан поп-група. По доласку у Београд уписује се у средњу музичку школу и свира у београдској групи С ВРЕМЕНА НА ВРЕМЕ. Године 1976. појављује се на вечери шансона „Београдског пролећа“ и на „Хит паради“ Продукције грамофонских плоча Радио-телевизије Београд када му излази прва плоча са песмом „Повратак“. Тада напушта групу и посвећује се солистичкој каријери. Убрзо снима другу плочу. Композиција „Тако ми свега“ постаје једна од најслушанијих на радио-програмима и доспева на сам врх топ-листа. Критика и публика га прихватају и он постаје цењен аутор који компоује и за друге певаче: Слађану Милошевић, Имету Крвавац, Јадранку Стојаковић. На загребачком фестивалу прошле године појавио се са сестром са којом је и снимио плочу „На клупи пише

волим те“, а потом издаје изузетно успешан сингл „Опрости ми“. Овога пролећа радио је на реализацији свог првог албума „Обараш ме с ногу“ за који је добио изузетне критике.

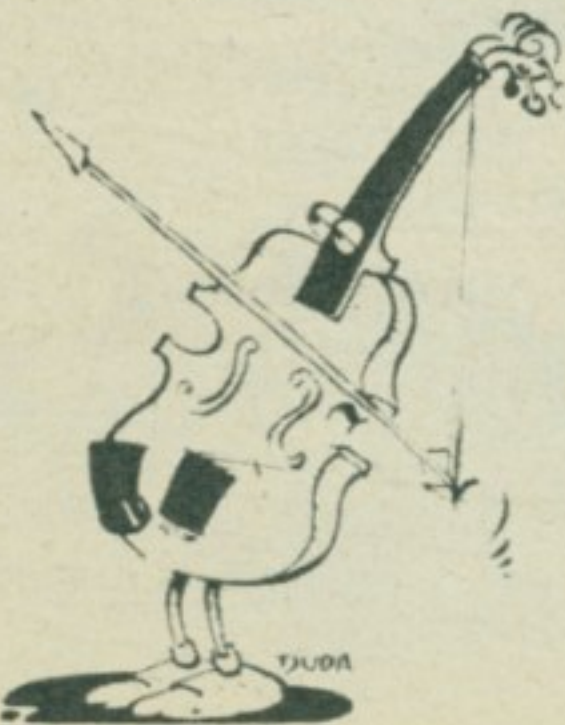
За фестивал „Београдско пролеће“ написао је песму „Како ми пријаш у последње време“ која, на жалост, тада није изведена због техничких проблема: организатори нису обезбедили добро озвучење, а ни пробу, што овај млади музичар није хтео да прихвати свестан да би под таквим условима имао много више штете него користи.

Продајем добро очуване албуме: „Help“ (BEATLES) и „Love You Love“ (ROLLING STONES).

Аиела Роковић,
Пељешка 7,
Дубровник

Дајем ЛП плоче „Sculpture“ (Dennis Rousos) и „A New World Record“ (ELO) за дупли албум „The Beatles/1962-1966“.

Горан Блажић,
Канарево брдо 7,
11090 Београд
(тел. 687-331)

Песма недеље

КАКО МИ ПРИЈАШ У ПОСЛЕДЊЕ ВРЕМЕ

Музика: Дејан Пековић
Текст: М. Туцаковић и Д. Петковић

Пева: Дејан Петковић

Последњих се дана догодила
промена у мени
Да познам себе сам не, не могу ја
Неке смешне ствари сад чине се
тако страшно важне
И неки сасвим нов значај
добија све.

О, како ми пријаш у последње
време,
О, као нико никада.
О, како те волим у последње
време
О, како ми пријаш у последње
време
Као нико никада.

Осећам се лакше јер коначно
могу да ти кажем
Да из неког сасвим другог угла
гледам на све.
Наша чудна веза, луцкаста,
неозбиљна мало.
Учврстила се сад и ја не могу
без ње.

БЕРЗА ПЛОЧА

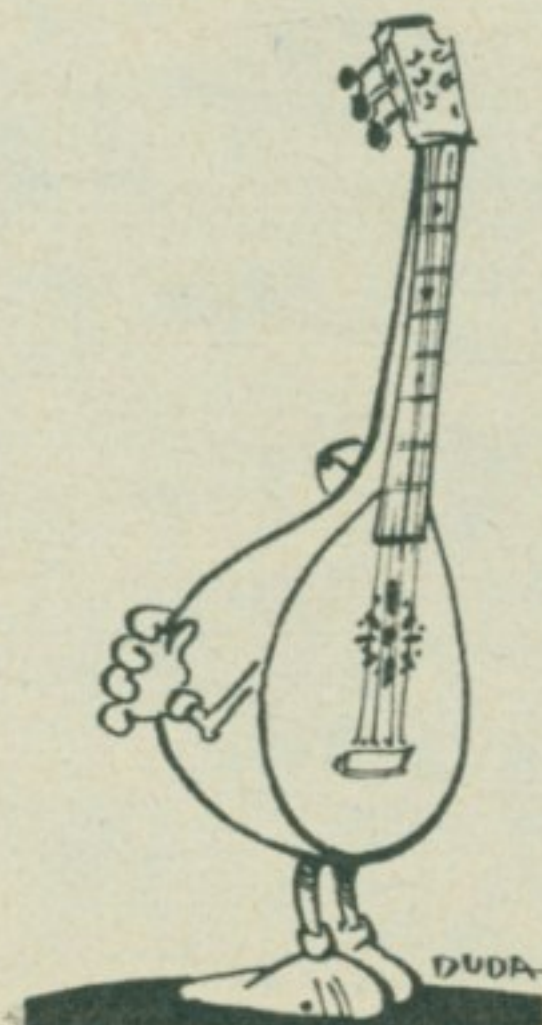

Купујем сингл-плоче
„Драга, врати се“ и „Пи-
смо вољеној“ Џо Мара-
чића Макија.

Валерија Послон,
Коперникова 14/1,
41020 Н. Загреб.

Продајем следеће до-
бро очуване ЛП плоче:
„The Montreux Album“
(SMOKE), „Arrival“
(ABBA), „Не цвикај, ге-
нерацијо“ (АТОМСКО
СКЛОНИШТЕ) и „The
Third Step“ (SAILOR).

Соња Црнек,
Стубе Турине и
52000 Пула
Фонине 7.

Читаоци јављају...

ВЕСТИ ИЗ КОСОВА ПОЉА

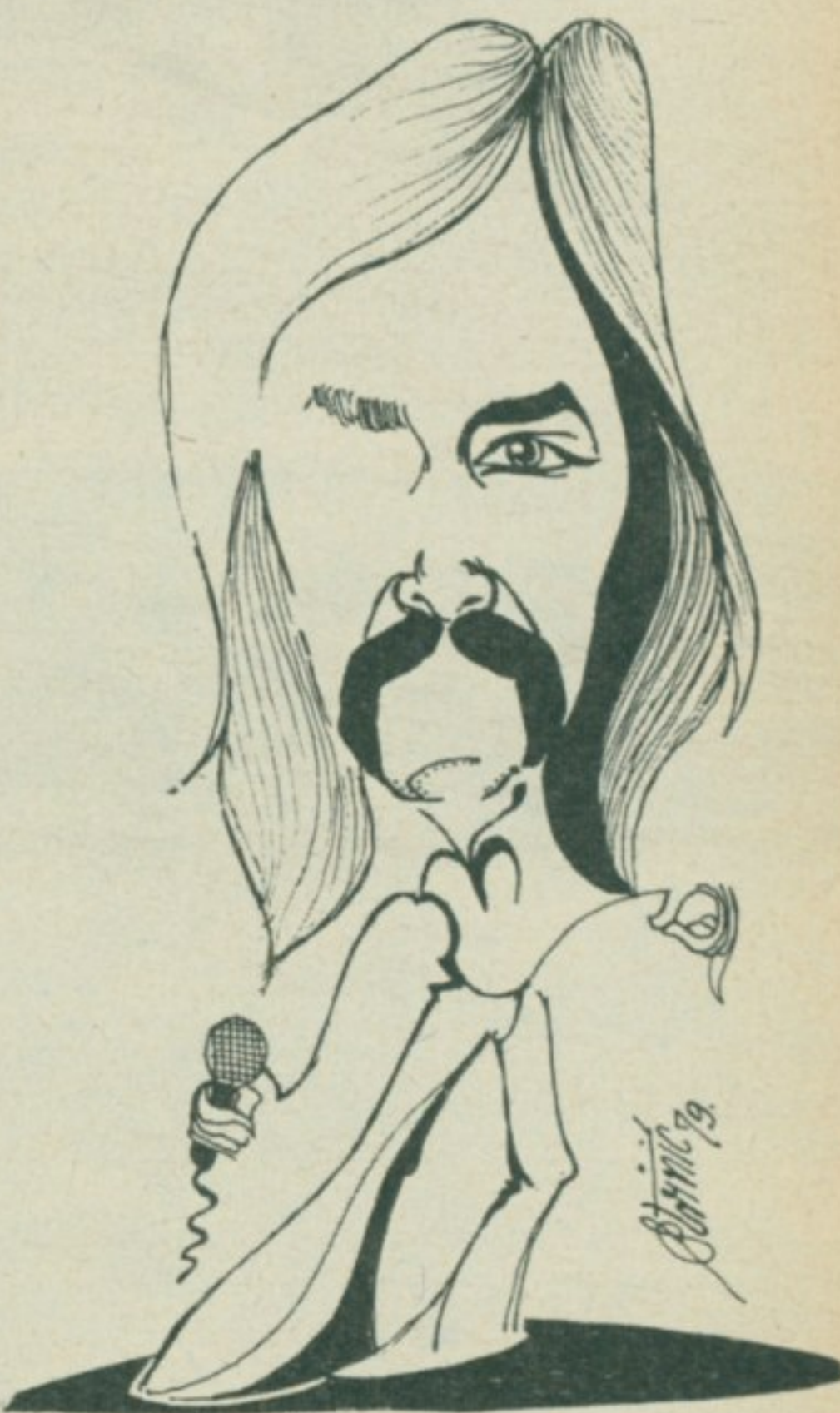
Почетком 1977. године у Косову Пољу је оформљена рок-група СТРУЈНИ УДАР. Састав је брзо стекао присталице међу младима у нашем граду. СТРУЈНИ УДАР изводи композиције наших и страних рок-група и певача, али има и неколико својих, веома успешних песама. Група је досад учествовала на игранкама у Косову Пољу и околним местима.

Чланови састава су: Зоран Цвејић (вокални солиста), Миле Милосављевић (соло-гитара), Зоран Славић (ритам-гитара), Миодраг Јованић (бас-гитара) и Хаџи Насер (бубњеви).

Леонида Трајковић,
Крушевачка 5
38210 Косово Поље
(хонорар 100 дин)

НАША КАРИКАТУРА

Дарко Домијан

НОВЕ ПЛОЧЕ

БОРБЕ БАЛАШЕВИЋ И РАНИ МРАЗ

На новом синглу Борба Балашевића налази се, према гласовима публике на Сплитском фестивалу, најбоља композиција „Панонски морнар“. То је типично Балашевићево остварење где доминира духовит текст, једноставна мело-

дија и његова шармантна интерпретација. Друга страна је такође занимљива. Реч је о песми „Моја драга сад је у Јапану“ — мелодија допадљивог текста која се лако памти већ после првог слушања.

ДЕЈАН ПЕТКОВИЋ

Песма са А стране „Све има крај“ у карактеристичном је стилу Дејана Петковића са примесом далматинског мелоса. На Б страни је нумера „Како ми пријаш у последње време“ која се већ нашла на топ-листама.

АРИНКА И ТИНГЛ ТАНГЛ

Одлична рок-група из Пуле АРИНКА И ТИНГЛ ТАНГЛ на новом синглу представља се са две типичне приморске песме „Бла, бла, бла“ и „Има шансе, нема шансе“. Композиције су живог ритма, једноставне и са лако певљивим рефреном па су већ придобиле велики број слушаца.

ЕЛВИС ПРИСЛИ (ELVIS PRESLEY)

Шеснаестог августа 1977. године умро је краљ рок-ен-рола ЕЛВИС ПРИСЛИ, идол једне генерације и једног времена, човек за којим су лудовали милиони.

Елвис Присли је владао америчком поп-сценом двадесет и једну годину и био звезда светског гласа. У почетку Присли пева композиције у којима су црначки ритмови, блуз и кантри музика спојени у рок-ен-рол, а почетком шездесетих година балада постаје његов омиљени израз. Прву златну плочу добио је за композицију „Хотел сломљених срца“ (»Heartbreak Hotel«). Продао је преко 500 милиона плоча и добио 50 златних. Сним

мио је 33 филма који су му донели неслућену популарност.

Ипак, оно што је уследило после изненадне смрти великана светске поп-музике није очекивао. Поново су снимљени стари Прислијеви хитови који достижу рекордне бројке, а на цени је и све оно што има било какве везе са Елвисом: постери, књиге, мајице, фотографије...

МУЗИЧКИ РЕЧНИК

ВИБРАФОН — Инструмент из групе удараљки. Претеча вибратона је мариба, инструмент афричких урођеника. У Европи се појавио око 1920. пошто је претходно конструисан у САД. У хоризонталном оквиру постављеном на четири ноге, налазе се

челичне плочице штимоване у хроматском низу испод којих се налазе металне цеви затворене са доње стране, са пропелерима на горњој страни. Ове це-

ви служе као резонатори. Њихова дужина сразмерна је величини одговарајуће плочице. Тон се добија ударцима штапића са гуменом или ебонитном главом по плочицама. Од вибрација тонова, које настају радом пропелера, потиче и назив овог инструмента. Користи се

у оркестрима за игру и џез-саставима, а ређе у делима савремених композитора.

ВИНА — Жичани инструмент из Индије. Назив вина јавља се још почетком наше ере за музичке инструменте у Индији који имају мало сличности са савременом вином која се често назива и вин. Састоји се од бамбусове цеви преко које је затегнуто 7 жица (4 изнад хватаљке и 3 бордунске са стране хватаљке) док се на крајевима цеви налазе тикве украшене резбаријом. Свира се челичном трзалицом. Поред Индије овај инструмент се може срести још и у Кампуџији и Вијетнаму.

ВИРЦИНАЛ — Врста чембала мањег формата. Облик му је правоугаона кутија која се може лако преносити. Начин добијања тонова је исти као код чембала.

МАЈК ОЛДФИЛД (MIKE) (OLDFIELD)

МАЈК ОЛДФИЛД је рођен 1953. године а већ је постао познат широм света својом ЛП плочом „Цеваста звона“ (»Tubular Bells«). После овог успеха Мајк три године ради на реализацији плоче „Бажалица“ (»Incantation«) која није постигла популарност прве. После тога дуже времена се потпуно повлачи из јавности и ради на снимању новог ЛП-ија. Студиозан рад на овој плочи представљен је јавности тек недавно.

Своју музику Мајк ствара у једној малој сељачкој кући у Херидфорширу, у Енглеској. У стању је да се тамо месецима повуче и компоује. Вероватно због амбијента у коме ствара, његова музика садржи много осећајности. Слушалац његових плоча и не претпоставља да је читав тај материјал реализовао само један човек. Наиме, овај талентовани музичар свира све инструменте, од синтисајзера до бубњева, компоује, пева, аранжира, а представља се и као продуцент.

Ових дана појавила се нова Мајкова сингл-плоча под називом „Крив сам“ (»I'm Guilty«). Он о томе каже: „Песму Крив сам написао сам спонтано. Мелодија је у диско-звучу, што је за мене потпуно ново. Међутим, на концертима публика се одушевљава баш овом песмом. Волео бих да буде прихваћена и да дође до зрха топ-листа“.

Новосадска група НЕОПЛАНТИ и овог лета гостује у познатом туристичком месту Умагу. Сценски наступи и занимљив репертоар налазе на допадање код публике, а композиције „Не бих те дао“ и „Бачко доба“, нумере са последњег сингла групе, тренутно су најслушаније.

Група НЕОПЛАНТИ постоји од 1972. године. Оформили су је музичари који су свирали по СР Немачкој, Швајцарској, Холандији... Шири јавност их је упознала на великој југословенској турнеји 1974. године са Здравком Чолићем, Кемалом Монте-

ном и ЛУТАЈУЋИМ СРЦИМА. Од 1975. до данас свирају у истом саставу: Милан Мутавцић (бубњеви вокал), Јован Грубор (бас, гитара и вокал), Иштван Балог (клавијатуре и вокал), Душан Мирков (бас, клавијатуре и вокал) и Слободан Миљуш (гитара, саксофон и вокал).

Време које проводе у Умагу чланови групе користе и за припремање новог репертоара којим ће се ове јесени представити публици у Аустрији и Совјетском Савезу. Неопланти припремају и материјал за нову плочу која такође треба да се појави на јесен.

НЕОПЛАНТИ

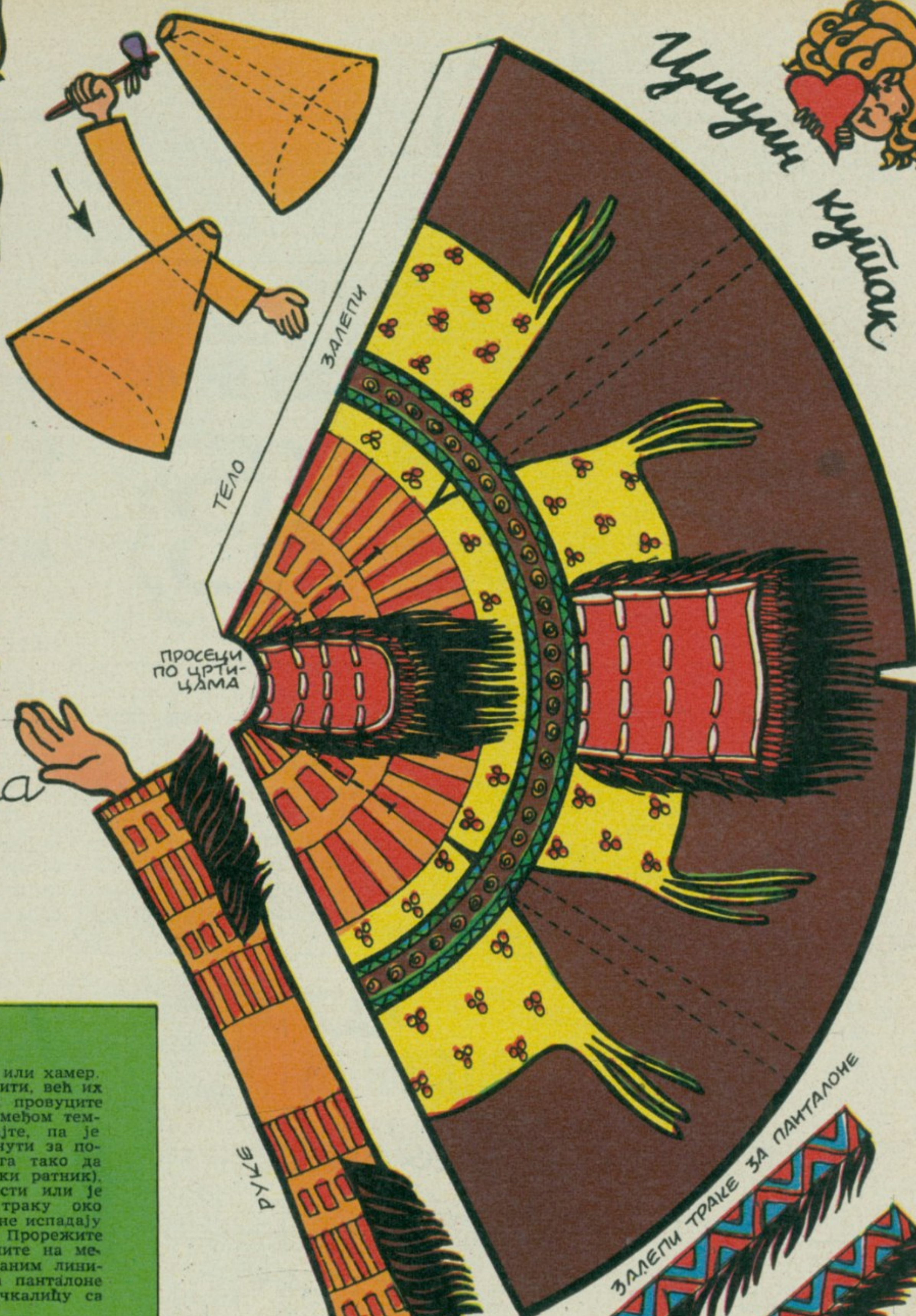

Најлепше лутке света

ИНДИЈАНАЦ ХИЈАВАТА

Тело лутке, руке и пера залепите на тањи картон или хамер. Траке за панталоне и траку за косу немојте лепити, већ их само исеците. Пинг-понг лоптицу пробушите и провучите кроз ту рупу чачкалицу, па лоптицу обојите светлосмеђом темпером. Приликом бојења најпре четкицу насапунајте, па је онда умочите у темперу јер ће само тако боја прионути за површину лоптице. Затим нацртајте лице (нацртајте га тако да буде као мало љуто, пошто је у питању индијански ратник). Налепите од црне вунице косу. Косу можете уплести или је повежите у две неуплетене кике. Затим залепите траку око главе и затакните пера. Ако треба, пера прилепите да не испадају из траке. Тело лутке залепите по означеном месту. Прорежите до цртицама и ту провучите траке. На крају залепите на местима која су означена двома паралелним испрекиданим линијама на телу траке за панталоне. Ресе са трака за панталоне савијте тако да буду усправне на тело. Убаците чачкалицу са главом на место где је врат и лутка је готова.

СВАКОГ ЧЕТВРТКА

Мозаик
Мозаик Мозаик
Мозаик Мозаик Мозаик
Мозаик Мозаик Мозаик Мозаик
Мозаик Мозаик Мозаик Мозаик
Мозаик Мозаик Мозаик
Мозаик Мозаик
Мозаик

ЕНИГМАТСКИ ЛИСТ КОЈИ ЈЕ МНОГО ВИШЕ ОД ТОГА!

Четворокрила сова

Једна од најнеобичнијих птица на свету несумњиво је четворокрила сова која живи у Африци, на територији Сенегала, Гамбије и Заира. Назив „четворокрилац“ није јој узалуд дат. Мужјак у доба парења у сваком крилу има још по једно веома дугачко и велико перо, тако да се за време лета та пера вијоре као мале заставе, па се посматрачу чини да птица има четири крила.

При дужини тела с репом птице од свега 31 и крила од 17 сантиметара, дужина пера-заставица достиже до 45. По завршетку парења, мужјак сам прелама и одбацује те своје необичне украсе.

НАЈУДАЉЕНИЈА ПЛАНЕТА

Однедавно Плутон није више најудаљенија планета нашег Сунчевог система. И то неће бити читавих 20 година. То су саопштили астрономи Хајденске опсерваторије у близини Њујорка. Они су утврдили да је Плутон, кретајући се по веома издуженој елиптичкој орбити, доспео унутар готово кружне орбите планете Нептун и по њој ће се кретати наредних двадесет година, односно до марта 1999. године, када ће опет преузети своју улогу најудаљенијег члана нашег Сунчевог система.

Око Плутона, најмање планете Сунчевог система, како су астрономи установили, кружи сателит који је добио име Карон.

МОДЕРНЕ И ОРИГИНАЛНЕ

за све који желе модерне и оригиналне памучне Т-мајице припремили смо 2 мотива које можете добити узеоћом за јединствену цену 100 динара.

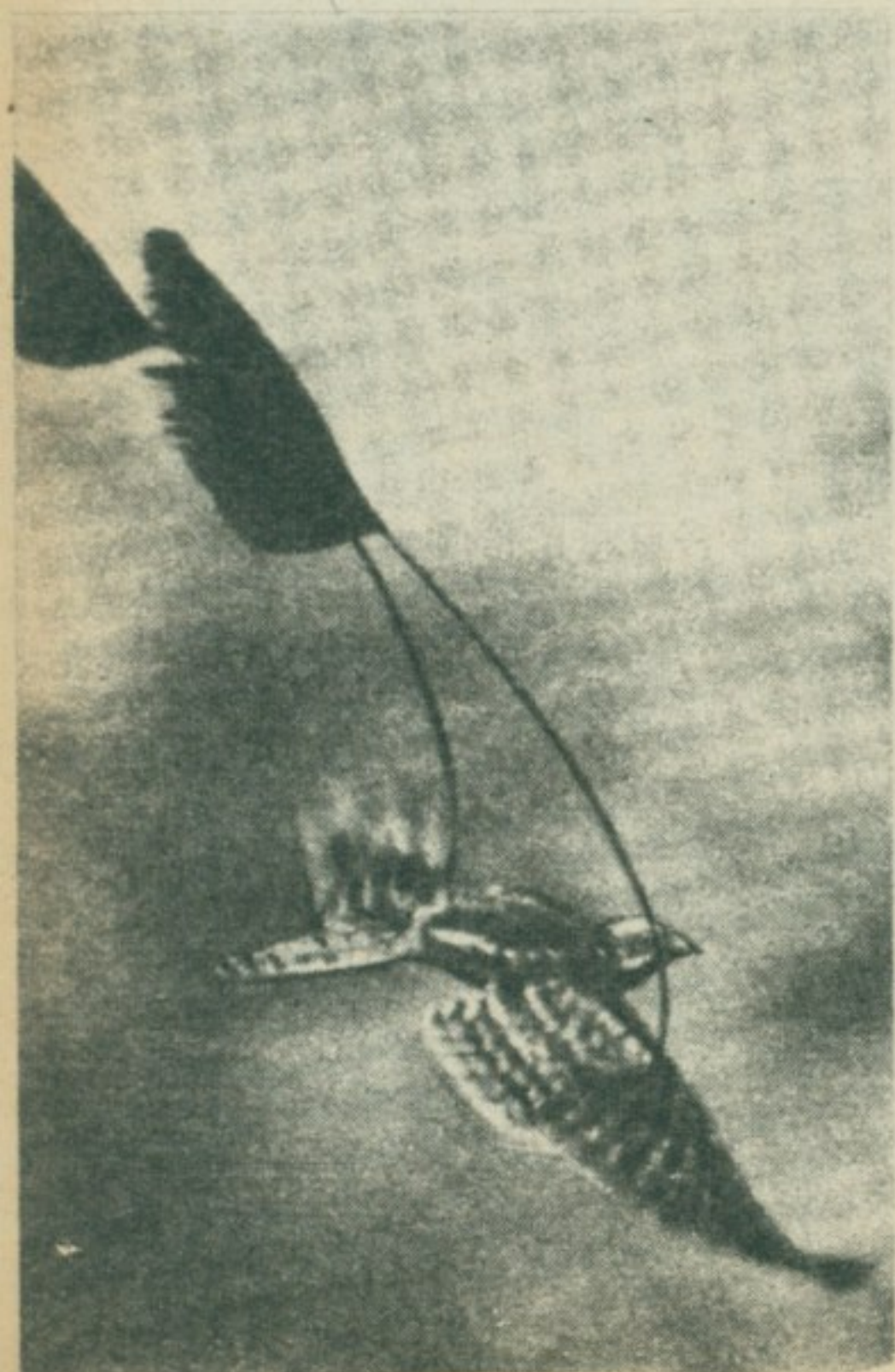
Попуњени купон налогите на дописницу и шаљите на адресу:
МОДЕРНЕ И ОРИГИНАЛНЕ
62000 МАРИБОР
пп. 68

Мајицу ћете примити поузећом

Име и презиме:
Улица:
Место:

Поштански број

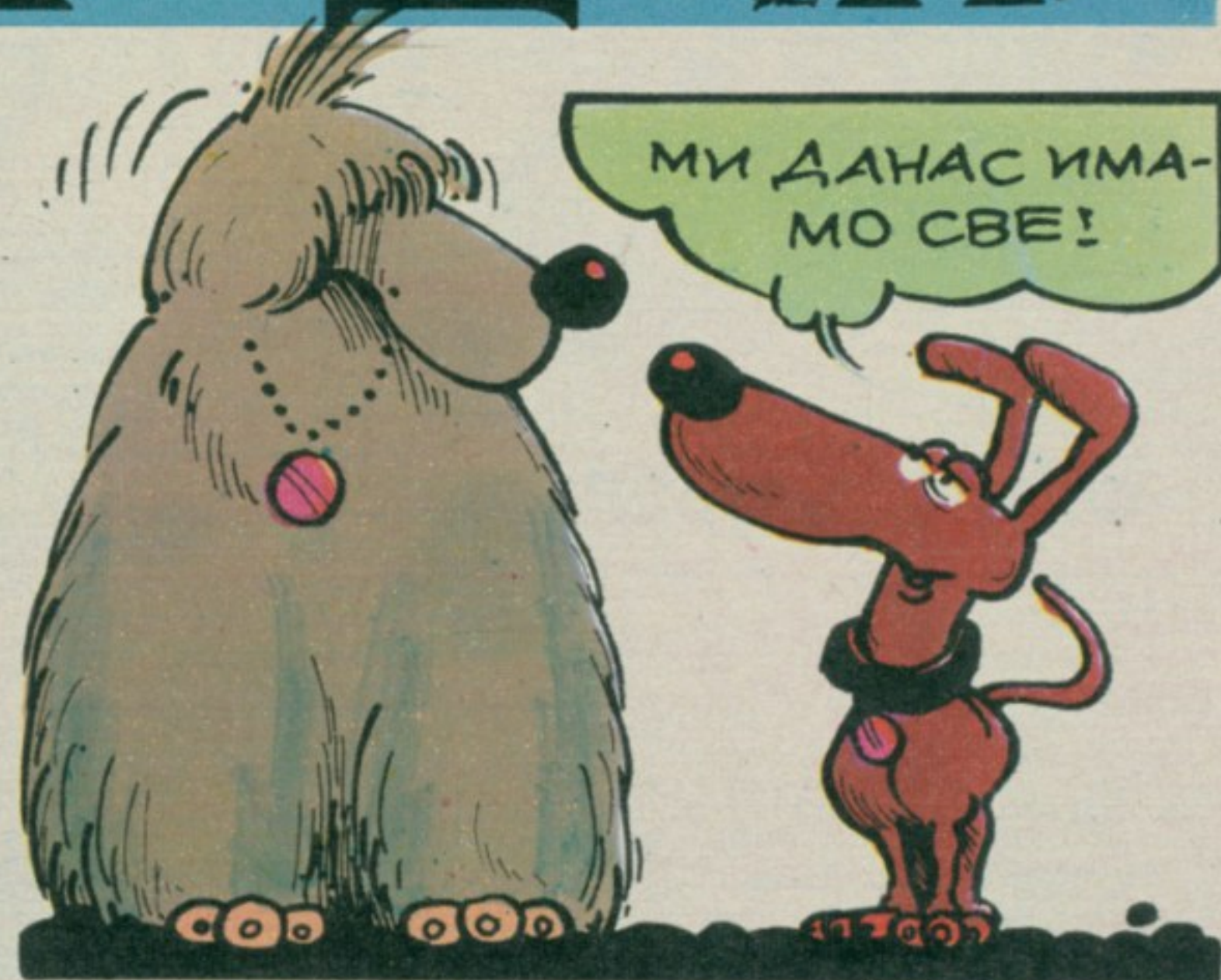
Изабрао сам мотиве: А Б
Дечији бројеви: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16
Одрасли: 3, 4, 5, 6

У КРУГУ ПОРОДИЦЕ: УВАЖЕНИ ГОСТ

Vukojev • Р • У • Н • Д • И

ФАНТАС-
ТИЧНА

ПРИЧА

ФРИЦ ЛАЈБЕР

ПРОФЕСОР И МАРС

Били су уплашени. Часови су пролазили,
а њихов гост никако да изиђе из купатила.

Професор је с неприкривеним дивљењем гледао свог посетиоца, то прво свемирско биће које је дошло на Земљу. Како је било мудро од њега што се обратио антропологу, а не неком другом научнику, поготову не власти-ма. Исто тако је било вредно хвале што је, док је његов брод кружио око Земље, слушао радио и гледао телевизију и тако научио наш језик.

— Изволите — рекао је професор, видећи да би Марсовац хтео нешто да затражи, али оклева. Марсовац је устао.

— Извините, молим вас... где је то?

Питање је мало збунило професора. Марсовац је то приметио. Скупио је усне, што је требало да значи осмех, и поновио:

— Извините, где је то?

У свему је личио на човека, сем што је имао тиркизан тен, исте боје као кожа којом је била пресвучена удобна фотеља у којој је дотле седео. Да није било професорове пицаче у коју је био обучен, рекло би се да представља једну целину са фотељом.

Професорова жена, која је пажљиво пратила сваки гест чудног госта, притекла је у помоћ свом супругу:

— То је на спрату, у дну ходника, последња врата.

Марсовчеве усне су се опет скупиле.

— Хвала — рекао је и кренуо према степеницама.

Тек тада схвативши ситуацију, професор је похитао за њим.

— Чекајте, показашу вам.

— Не, хвала, сам ћу.

Нека одлучна нота у Марсовчевом гласу указала је професору да не треба да инсистира. Остао је у дну степеница и посматрао госта

како се пење, некаквим вијугавим покретима.

— Добро си се сетила шта му треба — рекао је својој жени. — Интересантно, и код њих се осећа нелагодност кад је реч о извесним физиолошким потребама. Јеси ли видела како није хтео да допусти да га отпратим до тоалета?

— Камо среће да су и неке твоје колеге овако fine и пуне обзира.

— Али, драга, не заборави да он

— Нека. То значи да је и њему потребно... Значи, дечко, он се не разликује тако много од нас.

— Питаћу те кад први пут пођеш с њим на универзитет — рекла је професорова жена. — Оно његово тиркизно лице, па сурлица као у слоновске бебе...

— Ох, драга, то је једнострано посматрање. Шта ли тек он мисли о нама? Да нам је неко ампутирао носове! Сигуран сам да смо му смешни.

долази са Марса. Сасвим друга цивилизација, а опет је по нечему сличан нама. За научника је то веома узбудљиво. Кад помислим каква ћу све открића учинити за време његовог боравка у нашој кући...

Без шпијунирања

Професор је још сањарио о томе, кад је његов синчић дотрчао сав задихан.

— Тата, Марсовац је у купатилу!

логију, али су га и овог пута прекинули. Сад је то била његова кћерка.

— Тата! Мама! Марсовац је... — Знам, душо, у купатилу — прекинуо ју је отац. — Немој тако гласно, може да те чује.

— Већ је доста дуго тамо — наставила је девојчица, не спуштајући тон. — Покушала сам да отворим, али закључао се изнутра.

— Хвала богу што је то учинио — узвикнула је њена мајка. — У сваком случају, показала си се неваспитаном.

— Али, мама, мислила сам да је изишао. Шта ради тамо тако дуго? Има сигурно пола сата како је ушао.

Професор је погледао на сат. — Донекле си у праву, али откуд знамо како Марсовцима протиче време. Можда знатно брже

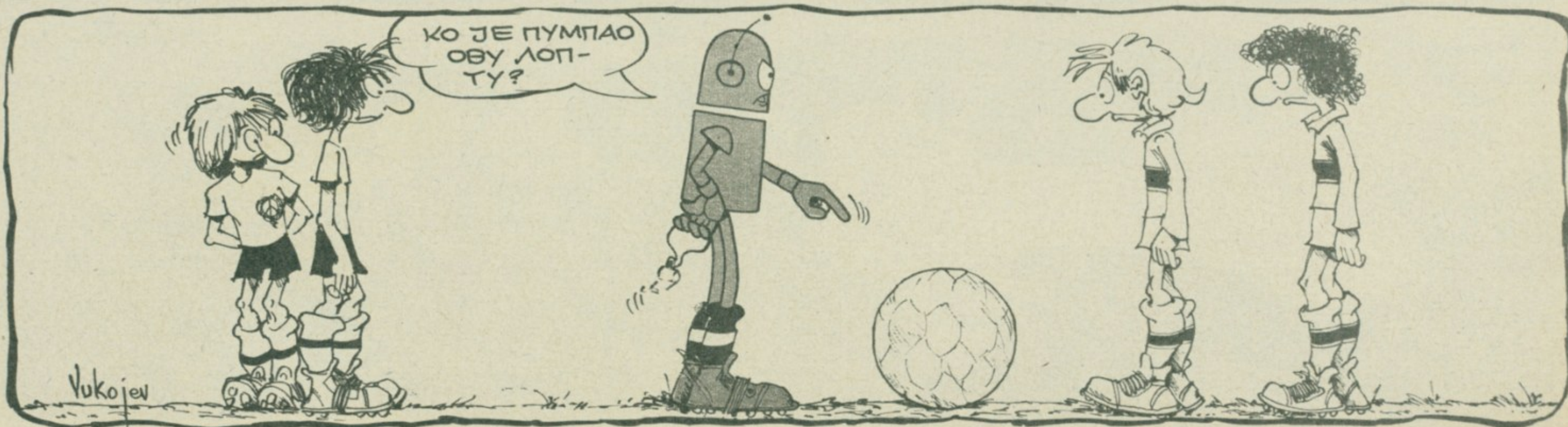

него нама. И какве су њихове потребе? Па ипак, питам се...

— Мало сам ослушкивао на вратима — рекао је дечак. — Вода тече као да је отворио обе славине.

— Хм... Знамо да је тле на Марсу пустињско. Можда је, видећи толику воду, био мало импресиониран.

ШРАФКО

ВОДАЦ

— Шта ли ради тамо горе? — рекла је професорова жена, гласно изразивши оно на шта су сви мислили.

Пред браћима

Двадесет минута касније, пошто су изнели низ фантастичних објашњења, професор је поново погледао на сат. Затим је, скупивши сву храброст, кренуо уз степенице. Осталима је дао знак да остану где су. Они су мало сачекали, а онда су, на пристојној раздаљини, кренули за њим.

Професор се зауставио пред вратима купатила. Све је било тихо. Сачекао је један минут пре него што је закуцао, кратко и бојажљиво. Учинио му се да је унутра вода мало плуснула.

Протекао је још један минут. Професор је поново закуцао. Никаквог одговора. Опрезно, притиснуо је кваку. Врата су била закључана.

Сад је цела породица била окупљена пред вратима. Професорова жена је поновила оно своје питање:

— Шта ли ради унутра?

— Можда је умро — рекла је весело девојчица. — Како би било да позовемо ватрогасце?

Отац ју је строго погледао.

— Ти, дете, као да ниси свесна шта се догађа. Осим нас, нико још не зна да се један Марсовац налази на Земљи. Како ствари стоје, тренутно можемо рачунати само на себе. Што се тиче овог конкретног случаја, била би неопростива грешка ометати једно створење у обављању његових примордијалних активности. То би било противно свим принципима антропологије. Па ипак...

— И умирање је примордијална активност, зар не, тата? — питала је девојчица.

— И ритуално купање пре колективног злочина — додала је њена мајка.

— Молим вас! — У професоровом гласу запажала се нервоза. — Тачно је то што кажете. Он би могао бити жртва неког микроба, неког вируса, или једноставно утицаја околине која му је туђа. Ми смо дужни да му прискочимо у помоћ.

— Знам шта ћемо! — викнуо је дечак. — Могу да погледам кроз прозор купатила.

— Како? Куда?

— Из своје собе. Преко симса. Не брините, то сам већ чинио. Дечак је одјурио као вихор, оставивши родитеље као окамењене.

Десет минута касније, вратио се.

— Нисам успео да га видим. Зато сам толико остао... Не брини, тата, сигуран сам да је још тамо, али када је тачно испод прозора треба се добро нагнути ако хоћеш нешто да видиш.

— Марсовац је у кади? Купа се?

— Наравно. Када је пуна до ивице. Из воде извирује само врх његовог перископа... хоћу рећи

носа. Твоју пицаму, тата, обесио је на чивилук.

Професорова жена је изговорила само две речи:

— Удавио се.

— Не, мама, не верујем. Она његова сурла се отвара и затвара.

— Можда мења облик — умешала се девојчица. — Кад му омекша кожа, претвориће се у јегуљу и побећи кроз канализацију.

Професор је, замишљен, трљао чело.

— Па, шта предлагаш? — питала је његова жена. — Нећемо ваљда овде остати до јутра?

— Ја хоћу — тихо је рекао професор.

Из спаваће собе догурао је једну фотељу и сместио се близу врата купатила.

Тако је почело велико бдење. Породица је изразила жељу да му прави друштво и професор се није противио. Био је свестан да би неки строжи отац отерао децу у кревет, али ово је био историјски догађај и зашто да му и она не присуствују?

Кад је, најзад, забелела зора, професор се тргао из своје обамрлости и устао да протегне ноге. Готово у истом тренутку, из купатила су почели да допиру шумови... Све су се очи окренуле вратима. Сад су се разговетно чули кораци.

Почасна сйража

Одједном, врата су се отворила и Марсовац се појавио на прагу, одевен у домаћинovu пругасту пицаму. Кад је угледао професора, усне су му се скупиле у онај ванземаљски осмех.

— Добро јутро — рекао је, очигледно добро расположен. — Никад још овако лепо нисам спавао, чак ни у свом влажном кревету на Марсу.

Погледао је око себе и усне су му се развукле.

— Али, где сте ви спавали? Немојте ми рећи да сте остали на сувој целе ноћи. Дали сте мени свој једини кревет?

Кршио је прсте, ако се израштаји на његовим рукама могу назвати прстима.

— Ох, видим да сам се понео несмотрено. Верујте ми, то ми није била намера. Пре него што сам почео да ближе проучавам вашу расу, нисам ништа знао о вашим ноћним навикама. А онда сам добио одговор посматрајући телевизијске рекламе, на којима су ваше жене показивале како са уживањем одлазе у каду. Наравно, код нас, само најбогатији могу себи дозволити спавање у води, али рачунао сам да овде, где воде има довољно, свако може да има водени кревет.

Застао је мало да поврати дах.

— Истина је да сам синоћ за тренутак био у недоумици, питајући се да ли сам се добро изразио, али кад сте ми ви покуцали на вратима да ми пожелите лаку ноћ, све сумње су се распршиле и ја сам истог тренутка утонуо у сан. Сад се опет питам да нисам у нечему погрешно.

— Не, не, драги пријатељу — рекао је професор. — Све је било како треба. Истина је да смо сви ми провели ноћ овде, пред вратима, али сматрајте да је то била стража — почасна стража — којом смо хтели да вам изразимо наше пријатељство и поштовање...

укрштене речи

ПРОСОЛИКА ЖИТА

Жита су једногодишње биљке из фамилије трава, Poaceae, чији зрнасти плодови служе за исхрану и као сировине у прехранбеној индустрији; називају се и хлебна жита или цереалије. А деле се на бела (стрна, права) у која спадају пшеница, раж, јечам и овас и просолика (пројаста) у које се убрајају... Е, то упишите у укрштеницу под бројевима 1, 2, 3 и 4.

АУТОР ВЕ-МАК	1	ПОЗНАТА ГЛУМАРКА МЕСТО У ИТАЛИЈИ	2	ДОНЕТИ НА СВЕТ ЗАРЕ	ДЕО ОТПЛА- ТЕ КРЕДИ- ТА	НАШ ПИСАЦ БИХА- ЉИ МЕРИН	ИЗВР- ШИТИ ДО- РА- ДУ	ВРСТА ЦВЕ- ТА
ПРОЦ- ВАТ, ПРОГ- РЕС (МН.)								
ДЕО ЦЕНТ- РАТИ- ОН ГРЕЈА КА								
ХИРУР- ЗИ								
ПОД- СМЕХ, РУ- ГАЊЕ						ПРВАК ЛУКА НА ЦРНОМ МОРУ УСССР.		
					А.П. ТРАГЕД- ИЈА В.ШЕКС- ПИРА			ЧИШРЕ- ЊЕ СТРУ- ГАЊЕМ КИРЕТ- ОМ
УПРАВ- ЉАЧИ НА ВОЗИ- ЛИМА	3	МАТИАК- САО ЧО- ВЕК ОБАВИ- ЉАЊЕ						
ЗНАК ЗА КЕ- ЛВИН НЕНА- СТАЊЕН		ИЗВР- ШИТИ ОЧИТА- ВАЊЕ ЧАСОВИ						
			4	ПЛАНИН. ОБЛАСТ У ГИЧ- КОЗ ПОВОРАЦ				
КАБИНА СВЕМ- ИРСКОГ БРО- ДА							"ЕАСТ" ПАСЖИ ЛАВЕН	
ОБАНЦ. СЛИКАР МО- РИС						КОЊ ДАНЦЕ		
ЗИМБЕ- ЛЕНА БИ- ЈКА		УЖИ- ЧАНИН ЦИНК			ЈЕАНО- ЦИОР, БРОЗ ОБАНЦ. ПЕВ.МОН			ЗНАЊЕ СЛОВ- АБЕЦЕД. ДИНАР
ОЗНА- КА, ЗНА- МЕН				H ₂ O				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Ц, и, човечност, весло, етар, гма, снага, ведета, њк, еритроцит, Рама, Рато, Ђаци, курир, ц, р, Иж, и, о, анатас, искиданост, Кале, КП, итенерари, фи, ДВОЈАЦ.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез. Цена једног примерка 8 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00 динара
6 месеци	176,00 динара
1 година	352,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00 динара
6 месеци	352,00 динара
1 година	704,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Fr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП“ „Политика“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном знаком претплата на „Политикин забавник“

ПОЛИТИЧНИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Гради Забавнице,

СТИПЕНДИСТИ ТИТОВОГ ФОНДА

Обраћам ти се с молбом да ми кажеш који су услови потребни да бих постао стипендиста „Титовог фонда“.

Нихад Мехичић,
Зеница

Реци ми адресу „Титовог фонда“.

Читалац из Бенковца

За услове додељивања стипендија из „Титовог фонда“ најдетаљније ћете се информисати у својим општинама при којима за то постоје посебно задужене комисије. Услови да би неко постао стипендиста „Титовог фонда“ разликују се по републикама и покрајинама.

БУНА У МАРИОВУ

Молим те да ми нешто кажеш о мариовској буни у Македонији.

Војислав Мићуновић,
Земун

Не могавши више да трпе зулум великог везира Мустаф-паше, становници Мариова, планинског краја у Македонији, подигли су 1564. године буну против турских завојевача. Талас народног гнева убрзо је захватио и села у прилепском пољу па и сам Прилеп. На челу су се налазили Стале Димитри, Никола Матјо, Стојан и попови Димитри и Јако, сви из Мариовске нахије.

У султановој заповести од 3. октобра 1564. наређује се кадијама у Прилепу и скопском санџак-бегу да ухвати вође буне и да неке казни смрћу а друге пошаље као веслаче на турске галије. Вође су, међутим, успеле да побегну и 1565. подигну буну и у самом Прилепу.

ФУДБАЛ У ВОДИ

Интересује ме ко је измислио ватерполо и када је одиграна прва ватерполо утакмица.

Саша Арсић,
Аугуста Шеное 6/1
Котеж

Игра слична ватерполу појавила се први пут 1869. у Великој Британији, захваљујући настојањима стручњака да у једноличан програм пливачких такмичења унесу више живости. Наравно, та игра је имала мало сличности са данашњом, па су је назвали „фудбал у води“. Годину дана касније Лондонски пливачки савез формирао је посебну комисију са задатком да изради правила тако да се 1876. на

реци Ди у Глазгову одиграла прва утакмица у којој су први пут омеђене границе игралишта. Убрзо, нова игра осваја све више гледалаца и широм британских острва одржавају се разна такмичења. У Европи се појављује крајем прошлог века, а код нас 1907. „Сомборско спортско удружење“ прво уводи ватерполо у програм својих активности.

НА ВРХОВИМА ПРСТИЈУ

Интересује ме ко је измислио балет и када.

Татјана Мартиновић,
Цара Уроша 39а,
Београд

Балет је, првобитно, био врста плеса који се играо на италијанским дворовима уз пратњу музике и рецитације у облику позоришних представа. И први зачеци савременог балета јављају се баш у Италији у 15. веку одакле, средином 16. stoleћа, освајају и двор француског краља Луја XIV. У почетку играчке сцене изводили су маскирани играчи. Касније балет обједињава игру, вокалну и инструменталну музику и говорни текст. Оснивањем балетских школа, од 1661. почиње историја класичног професионалног балета.

ЧИТАОЧЕ, ЈАВИ СЕ!

У броју 1415 у рубрици „Тражимо, мијењамо, поклањамо“ објављен је мој текст да за двије

металне значке дајем 10 маркица. Хвала вам што сте га уврстили у број јер знам да примате пуно сличних писама. Међутим, проблем је у нечем другом. Један читалац из Нове Градишке из насеља Хасана Кикића послао ми је осам значака, али није написао своје име и не могу да му пошаљем маркице. Због тога вам се и обраћам како би ми се тај читалац јавио и ја му послао маркице.

Слободан Танасијевић,
Војводе Путника 16/VI
71000 Сарајево

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Од „Дизнијево галерије“ недостају ми сличице: 3, 6, 98, 106, 182, и 195 а од „Човјек и његова средина“: 6А, 115, 116Б, 142, 158, 164, 165 и 223Б. По договору нудим размјену и значке. Крешимир Лукегић, 51260 Приквеница, Петра Прерадовића 3

За плочу „Сребрних крила“ са песмом „Ја нисам коцкар“ дајем 50 салвета, 5 Забавника и два цртана романа. Наташа Михајлов, 22320 Инђија, Омладинска 32

Ко ми пошаље три папирна-те лутке добиће металну значку. Биљана Тасић, 16000 Лесковац, Немањина 1/5

Скупљам летне капе и за сваку дајем 3 значке, 15 страних маркица и 3 кутије страних цигарета, већ по договору. Иван Ђукер, 56212 Габош, Винковачка 113

За слику или постер групе Смоки или Битлса дајем слике Оливије Њутн Џон, Џона Траволте и салвете и разгледнице. Весна Палинчевић, 38000 Приштина, 3 ст. блок 36а

За папирнату луткицу из старих бројева Забавника нудим три салвете. Марица Урлан, 11070 Београд, Георги Георгију Дежа 12/6

За 5 страних маркица дајем 5 салвета, за металну значку 10 салвета, а за сваки постер пјевача забавне музике 20 салвета и 8 разгледница. Марија Биланчић, 56223 Борово, Липовачка 1

ХЕЈ, СЛОВЕНИ

Интересује нас када је настала наша химна „Хеј, Словени“.

Невена и Драгана,
Београд

Код нас се од 1945. године као привремена државна химна изводи песма „Хеј, Словени“. На мелодију пољске химне песму је 1834. написао словеначки песник Само Томашич. Химна је и данас привремена јер се још чека на усвајање нове.

